

GÖKBAYRAK

Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Yayını-Kayseri

Dünya Uygur Kurultayı Kuruldu

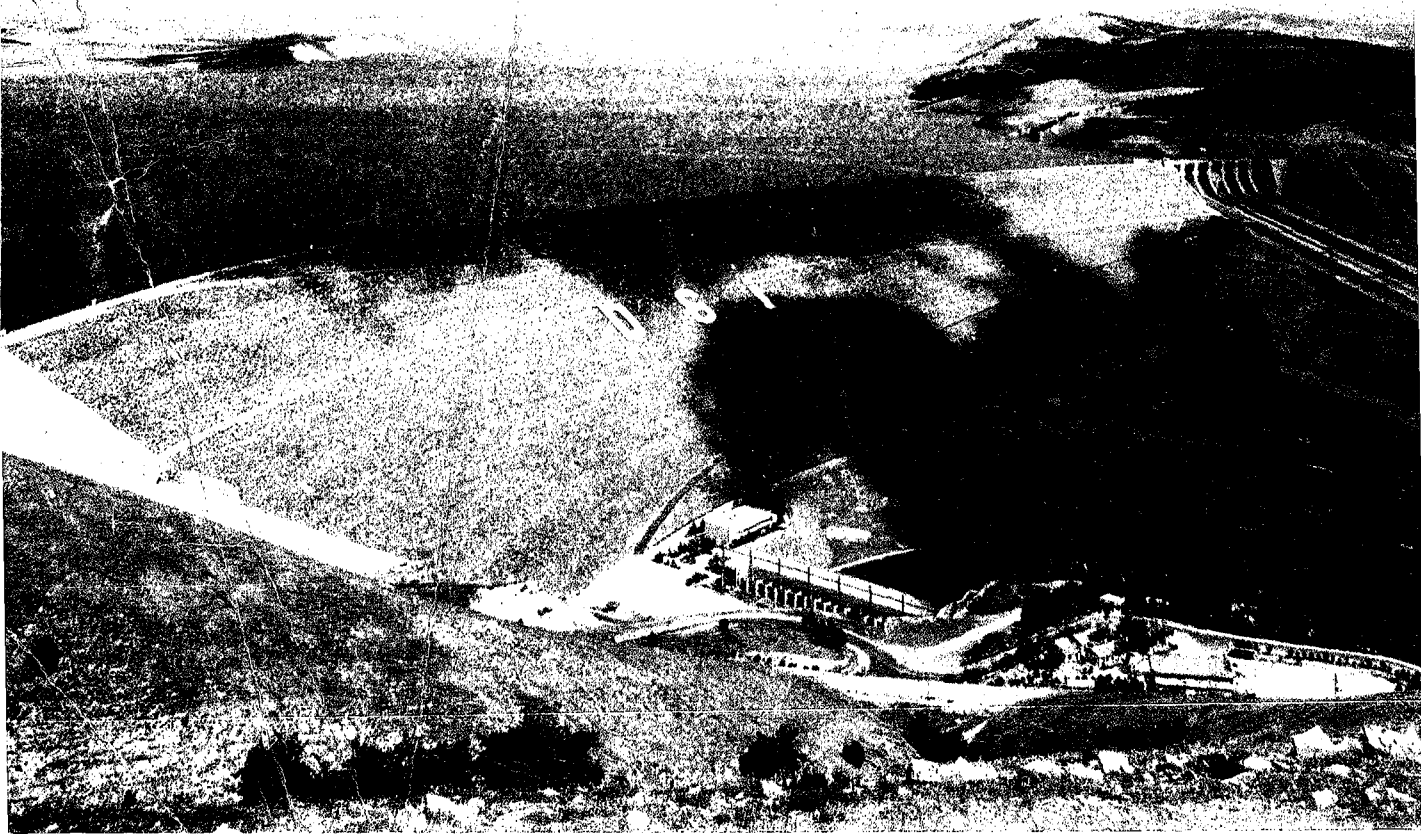
8. Mart Dünya Kadınlar Günü'ne Katılan Kadınlar

1954 - 2004

SUYA ATILAN İMZA

50 YILDA
GELİNE
NOKTA

- YILDA 2.7 MİLYON HEKTAR ARAZİ SULANIYOR.
- YILDA 36 MİLYAR kW/saat ENERJİ ÜRETİLİYOR.
- YILDA 26 MİLYON NÜFUSA İÇME SUYU SAĞLANIYOR.
- TAŞKIN KONTROL, EROZYON ÖNLEME VE AĞAÇLANDIRMA ÇALIŞMALARI YAPILIYOR.

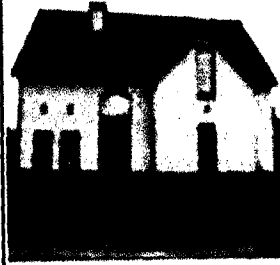

YILKOM

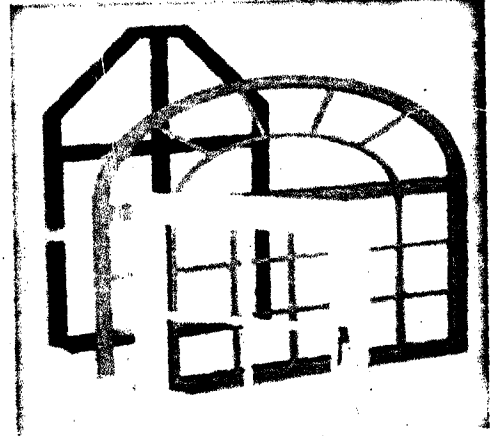
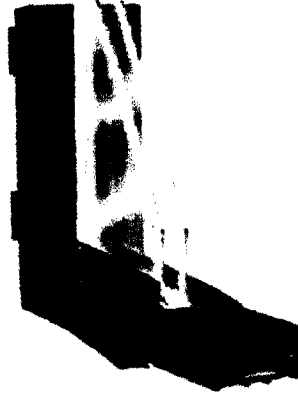
EVİNİZE AÇILAN KAPI VE PENCERENİZ ...

CALISMALARIMIZ

Hakkımızda

Yilkom, 1996 yılında Ltd. şirketi olarak kurulmuştur. Şirket kuruluşundan bu yana bir çok ana firma ile çalışmıştır. Şu anda Almanya ve diğer Avrupa ülkelerinin bazı büyük firmalarıyla çalışmamızı devam ettiriyoruz. Marka seçimi müşterimize ait olduğu gibi seçimlerinizi özel hazırlanmış kataloglardan yapabilirsiniz.

Bize Başvurun

Bize bir telefon, fax veya e-maile ulaşabilirsiniz. Hafta içi her gün saat 08.00 den akşam 17.00 ye kadar Açıkız. Hafta sonları özel durumlarda randevu ile çalışıyoruz.

Bizimle bağlantı kurmak için

Telefon	: +32 11 45 29 78
Gsm	: +32 477 37 83 88
E-posta	: mehmet@yilkom.be info@yilkom.be
Websitesi	: www.yilkom.be

ADRES:
Korspelsesteenweg 44
3581. Beringen
BELGIE

BAYRAKTAR

İNŞAAT YAPI MALZ. SAN. VE TİC. A.Ş.

Ahmet BAYRAKTAR
Yön. Krl. Bşk.

Yanıkoglu Mh. Ertugrul Cd. Mollaoğlu Sk. Bayraktar İş Merkezi No: 9/7
Tel: (0 352) 231 25 11 - 231 01 15 Fax: (0 352) 231 01 16 KAYSERİ

RAVZA

KÖMÜRCÜLÜK SAN. TİC. LTD. ŞTİ.

İTHAL RUS LİNYİTİNDE
BÜYÜK KAMPANYA

Ahmet BAYRAKTAR
Nevzat ÇAMLİBEL

★ PEŞİN SATIŞLARDA
EN UYGUN FİYAT.

★ TAKSİTLİ SATIŞLARDA
KREDİ KARTLI ÖDEME,
TAKSİTLİ SATIŞLARDA

★ 8 AY'A VARAN KOLAYLIK,

★ KALİTE, ERAT, KALORİ VE İADE
GARANTİSİ,

★ ÜCRETSİZ EVE TESLİM
RAHATLIĞIYLA,

BİZE ÜCRAMADAN
VE
BİZE DANIŞMADAN

KIŞA GİRMİYİN

MERKEZ: Cumhuriyet Mah. Çevik Sok. Yağmurbey İşhanı Kat:2 No:202 KAYSERİ
TELEFON: 0 352 231 22 67 FAX: 0 352 231 23 41 (ÇINGİKLİ CAMI YANU)
ŞUBELER: Yanıkoglu Mah. Ertugrul Cd. Mollaoğlu Sk. Bayraktar İş Merkezi No:9/7
TELEFON: 0 352 231 01 15 FAX: 0 352 231 01 16 (HUNAT CAMI ARKASI) KAYSERİ

GÖKBAYRAK

İçindekiler

Erkin Alptekin • Dünya Uygur Kurultayı Başkanı Dünya Uygur Kurultayı	03
Seyit TÜMTÜRK • Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Der. Gn. Bşk. 8 Mart Dünya Kadınlar Günü Basın Bildirisi	05
Dr. Nuraniye Hidayet EKREM Çin'in Doğum Kontrol Politikası	06
Müjdat Karaerli • Araştırmacı - Yazar Doğu Türkistan'da İnsan ve Kültür Hakları	09
Seyit TÜMTÜRK • Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Der. Gn. Bşk. Barın Katliamı Üzerine Basın Bildirisi	10
Prof. Dr. İsmail TATLIOĞLU • Uludağ Üni. İİBF Öğr. Görevlisi Çin Geliyor	11
İhsan Ali YİĞİT Ağlayan Doğu Türkistan	11
Kenan MALATYALI • TSE Başkanı TSE'den Kalitesiz Çin Malı Uyarısı	12
Avrasya Stratejik Araştırmalar Mrk. Günl. Küresel Değerlendirme Bülteni Türkiye - Çin Arasında Diplomatik Kriz	13
Emre ALKİN • Tercüman Gazetesi Yazarı Çin'e Karşı Hareket İstanbul'da Güçlendi	14
Dünya Uygur Kurultayı Kuruldu	15
Dernekten Haberler...	16
Dünya Basınından...	19
A. Halim Dede • Trakya'nın Sesi Dergisi Büyük Oyunu Kim Kazanacak	20
İlyas KARA • Mimarsinan Fen - edebiyat Öğrencisi 1911-1955 Yılları Arasında Doğu Türkistan Ayaklanmaları	22
Nizameddin HÜSEYİN • Doğu Türkistan Günlük Gazetesi Yazarı Uygurlarda Nevruz	25
Mehmet Emin BUĞRA Şarki Türkistan Tarihi	28
Basından....	29

TL: 5300 1944272 - Döviz: 5300 172164
İş Bankası Kayseri Merkez Şubesi
YURT DIŞI (Yeni)
TL: 67458-1 USD: 67458-101 Euro: 67458-102
Anadolu Finans Kurumu A.Ş. Kayseri Şubesi
Anadolu Finance House Kayseri Branch
Swift Code: AFKBTRIS

NETFORM

TEMSİLCİLERİMİZ	ADI SOYADI	TELEFON	FAX	CEP TEL	TEMSİLCİLERİMİZ	ADI SOYADI	TELEFON	FAX	CEP TEL
Genel Merkez	Oktay Bozkurt	0.352 339 39 65	0.352 337 35 04	0.535 461 38 93	Elazığ	Tuna Ercan	0.424 224 02 83		0.532 515 10 90
Ankara Şube	Hayrullah Efendioğlu	0.312 319 54 72	0.312 319 54 74	0.535 735 05 40	Malatya	Serkan Küçük			0.535 884 40 50
Avr. Tem. Alm./Hamburg	Ş. Abdulkadir Tümtürk	0049 4071678850		0.049 172 436 09 72	Konya İletişim Fak.	Alev AYILDIZ			0.544 505 01 57
Almanya/Münih	Dilşad Haznedar	0049 893 519 796		0.049 172 999 23 32	Konya	Mehmet Uğurlu	0.332 245 77 38		0.536 629 87 82
Hollanda	Nurettin Atabay	0031 625 234 079			Kocaeli/Değirmendere	Burak Kuraner			0.535 713 82 30
Ankara	Şükrü Erdem	0.312 324 04 13		0.505 419 20 03	Niğde	Doç. Dr. Ramzi Kılıç	0.388 232 10 06 - 232 88 77		0.536 467 09 19
İstanbul	Abdullah Tuğcu			0.535 425 57 63	Aydın	Ersal Ulaş Öztemel	0.256 213 05 18	0.256 214 49 49	0.536 591 85 22
İzmir	Ali Çağın	0.232 374 57 59		0.536 410 87 48	Mersin	V. Haluk Payas			0.536 523 15 87
Gaziantep	Mustafa Mete	0.342 478 10 31-478 12 80		0.532 593 78 89	Mucur (Kırşehir)	Hakan Karakaya	0.386 812 40 07 - 0386 812 54 37		0.544 614 78 14
Sinop/Boyabat	Cemal Yanıkel	0.368 315 03 13		0.543 483 61 57	Eskişehir	Hasan Orhan			0.533 233 09 52
Ş.Urfa	İ. Hüseyin Savaş	0.414 313 27 11	0.414 313 10 15	0.536 275 23 98	Tekirdağ	Mehmet Özcan	0.282 651 04 07		0.532 224 39 17
Samsun/Bafra	Ahmet Dost	0.362 532 19 14			Erzurum	Günül Özdemir			0.542 506 79 81
Sivas	Ramazan Özen GÜKALP			0.536 360 38 62	Çorum	Ahmet Salim Alhtnaç			0.505 342 99 88

Dünya Uygur Kurultayı

Erkin ALPTEKİN
Dünya Uygur Kurultayı Başkanı

16-18 Nisan 2004 günleri arasında Münih'te Doğu Türkistan Milli Kurultayı(DTMK) ile Dünya Uygur Gençler Kurultayının (DUGK) ortak toplantısı düzenlendi. Bu toplantıya 13 devletten 31 Doğu Türkistanlı delege katıldı. Toplantıya katılan delegeler, iki gün süren hummalı çalışmalardan sonra, DTMK ile DUGK'nin birleşmesiyle Dünya Uygur Kurultayı (DUK) adında yeni bir teşkilat kurdu, sözkonusu teşkilatın tüzüğünü kabul etti ve yönetim kurulu üyelerini seçti.

Çin hükümeti, sözkonusu toplantıyı iptal ettirebilmek için Federal Almanya hükümetine son derece ağır baskılar uyguladı, Çin Başbakanının Almanya'ya yapmayı planladığı seyahatini iptal edeceğini ve iki ülke arasındaki geniş kapsamlı ticareti donduracağı tehdidinde bulundu. Buna rağmen Federal Almanya hükümeti ile Bavyere Mahalli hükümeti; Almanyanın insan haklarına saygılı demokratik bir ülke olduğunu, gerek DTMK ve gerekse DUGK'in Almanyada resmi faaliyet gösteren iki teşkilat olduğunu ve bu teşkilatların kanuni toplantılarının iptal edilemeyeceğini belirterek, Çin hükümetinden gelen tehditlerine pabuç bırakmadı. Ayrıca, Çin ajanlarının muhtemel provokasyonlarını önleyebilmek için, üçgün boyunca toplantı salonu ile çevresini güvenlik altına aldı.

Bilvesile, Çin baskısına boyun eğmeyerek, sözkonusu toplantının yapılabilmesine olanak hazırlayan Federal Almanya hükümeti ile Bavyere Mahalli hükümetlerine burada bütün Doğu Türkistanlılar namından şükranlarımı arz etmek isterim.

DUK'un kuruluşu maksadı ise; Birleşmiş Milletler Teşkilatının İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, Helsinki Nihai Senedi ve AGİK gibi dünya barışını ve insanlığın mutluluğunu hedef alan belgelerin ruhuna uygun olarak; mazlum Doğu Türkistan'ın kurtuluşu, bağımsızlığı, halkının refah ve saadeti için dış ülkelerde faaliyet gösteren kurum, kuruluş ve şahısların

gayretlerini asıl hedefe müessir şekilde , koordineli olarak birlikte tevcihini sağlamaktan ibarettir. Bu nedenle DUK, Doğu Türkistan'da Çin yönetimi sona erinceye kadar Doğu Türkistan'ı temsile yetkili yegane meşru milli teşkilattır.

Doğu Türkistan'daki olaylar, gelişmeler ve çevrede oluşan dengeler karşısında anavatanımızın ve milletimizin beklentilerine ve ihtiyaçlarına cevap verebilecek , günün şartlarına ve gerçeklerine uygun stratejiler üretmek, bunun sonucu oluşan hareket tarzlarını birlikte koordine ve icra safhasına sokmaktır. Doğu Türkistan'ın meselelerini Birleşmiş Milletler Teşkilatı başta olmak üzere, İslam Konferansı Teşkilatı, Dünya devletleri, uluslararası kuruluşlara götürmek, bunun için her türlü gayreti sarfetmek ve onların Doğu Türkistan'ın varlığına ilgisiz kalmamalarını sağlamaktır. Anavatanımızın, milletimizin bağımsızlığını temine çalışırken ; mücadele yöntemlerimiz yaşamakta olduğumuz ülkelerin huzur ve güvenliğini, yasalarını ihlal etmemesine itina göstermektir.

DUK, Doğu Türkistan davasını uluslararası platforma taşımak ve bu konuyu uluslararası bir mesele haline getirmek hususunda her türlü barışçı çareye başvuracak ve gerçekleştirecektir. Bilgi ve haber teatisi için, anavatanı için çalışan dış ülkelerdeki tüm Doğu Türkistan kurum, kuruluş ve kişilerle , ayrıca, Doğu Türkistan davasına ilgi duyan yabancı kurum, kuruluş ve kişilerle sağlam ve güvenilir bir haberleşme sistemi kurup işletecek ve bu sistemin devamlılığını sağlayacaktır. Doğu Türkistan davasına hizmet verebilecek nitelikte milliyetçi ve inançlı kadrolar yetiştirme hususunu davamızın öncelikli sorunu olarak ele alacaktır

Bu vesile ile dış ülkelerde yaşayan bütün Doğu Türkistanlı kardeşlerimi, soydaşlarımı ve Doğu Türkistan dostlarımı Dünya Uygur Kurultayı'na elinden gelen her türlü maddi ve manevi desteği vermeleri için davet ediyorum. Saygılarımla.

8 Mart Dünya Kadınları Günü Basın Bildirisi

Seyit TÜMTÜRK

Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Genel Başkanı

Kadınların sorunlarının anlatıldığı, sıkıntılarına çare arandığı 8 Mart Dünya Kadınlar Gününde, aziz milletimizin ve tüm dünya kamuoyunun dikkatini Doğu Türkistan'lı kadınların üstüne çekmek istiyoruz.

Doğu Türkistan'da yıllardan beri sürdürülen doğum kontrolü uygulamaları ile kadınların en temel hakkı olan annelik hakları ellerinden alındığı gibi zorunlu kürtaj sonucu bebeklerin de yaşama hakkı yok edilmektedir. Bununla birlikte; tıbbi olarak kesinlikle öngörülmediği halde 6-7 aylık hamile kadınlar bile kürtaja zorlanmaktadır. Bir de buna sağlıksız ortamlarda yapılan müdahaleler eklenince kürtaj edilen annelerin pek çoğu hayatlarını kaybetmektedir.

Komünist Çin hükümetinin kota ve sonucunda uyguladığı zorunlu kürtaj, yürütülen etnik soykırımın bir parçasıdır. Çin hükümeti, sistemli bir şekilde Doğu Türkistan'lı kadın ve erkekleri kısırlaştırmaktadır. Örneğin sadece 1991 yılında Hoten vilayetine bağlı Karakaş ilçesinde 18.700 Müslüman Türk anne zorla ameliyat edilerek annelik yetenekleri ortadan kaldırılmıştır. Bu uygulama için ilçeye 432 kişilik bir sağlık ekibi sevk edilmiştir. 1990-1991 yıllarında tüm Doğu Türkistan genelinde kısırlaştırmaya tabi tutulan kadınların sayısı 2 milyon civarındadır. Daha çocuk yaşta olan erkek ve kızlara dahi uygulanan bu kısırlaştırma, 21. yüzyılda henüz başlarında yaşanan büyük bir soykırımdır ve insanlık suçudur.

Şu anda Doğu Türkistan'lı kadınların istekleri daha iyi bir yaşam, iş olanakları ve daha iyi gelir düzeyi elde etmek değildir. Şu anda, Doğu Türkistan'lı kadın, Doğu Türkistan'lı erkekler gibi, çocuklar gibi, gençler gibi hayatta kalabilmek, yaşayabilmek ve yaşatabilmek için uğraş vermektedir.

Hayatını istekleri doğrultusuna sürdürebilmek gibi en temel hakkından bile yoksundur. Bebeği henüz anne karnında iken, zulmün acı yüzü ile karşı karşıya kalmakta ve hunharca katledilmektedir. Gözünden sakınarak büyüttüğü yavruları ise sırf vatanlarını sevdikleri, Müslüman'ım dedikleri için terörist suçlaması ile karşı karşıya kalmakta, ya vatanlarını terk etmekte veya idam sehpasında son bulacak bir kadere boyun eğmektedir. Doğu Türkistan'lı kadın kimseden aş, iş istemiyor. Onların istediği sadece ve sadece yaşayabilmek ve yaşatabilmek. Gönüllerince anne olmak, evlatlarını büyütme.

Bir avuç dolar için Çin'in zulmüne göz yuman, görmemezlikten gelenleri, zulmü alkışlayıp, zalimi övenleri, mazluma sırt çevirenleri gerçeği görmeye davet ediyoruz. Doğu Türkistan'ın, Doğu Türkistan'lı kadınların, Doğu Türkistan'lı bebeklerin seslerini duyun. Bizim kınadığımız gibi, sizde kınayın.. Çin Halk Cumhuriyetini. Sesimize ses, gücümüze güç katın Çin Halk Cumhuriyetini Doğu Türkistan'daki işgalden, soykırımından, insan hakları ihlallerinden dolayı kınıyoruz. İşgal, baskı ve zulüm politikasından vazgeçmeye çağırıyoruz.

Dünya basını ve kamu oyunda simge haline gelmiş olan Doğu Türkistan'ın kadın ve insan hakları savunucusu Rabia Kadir halen tutuklu bulunmaktadır. Uluslar Arası Af Örgütünün en yakın ilgi alanlarında bir olan ve serbest bırakılması için mektup kampanyası başlattığı "özgürlük savaşçısı" Rabia Kadir Hanımefendinin bir an önce serbest bırakılmasını talep ediyoruz.

Saygılarımızla.

Çin'in Doğum Kontrol Politikası

Dr. Nuraniye Hidayet EKREM

ASAM.Uzak Doğu Pasifik Araştırmalar Masası Başkanı

Çin hükümeti 70'li yılların sonunda doğum kontrol teşvikini yapmaya başlamış ve 80'li yılların başında bunu yasa haline getirmiştir. Bu yasaya göre, Çinliler tek çocuk ve diğer 55 azınlık halk ise iki çocuğa sahip olacaktır. Özel durumda bir çocuk yapma imkanı mevcuttur. Çin hükümetine göre, doğum kontrolü Çin'in önemli bir politikası olarak nüfus artışını planlamak, insan kalitesini yükseltmek ve nüfus artışı ile ekonomik kalkınma arasında orantıyı geliştirmek amacını esas almıştır. Her bir Çin vatandaşı doğum kontrolünü yerine getirmekle mükelleftir. 2 Mart 2000 tarihinde Çin Başbakanlığı tarafından yürürlüğe konulan bir kararnamede Çin nüfusunun 2010 yılında 1.4 milyar altında tutulacağını hedef olarak göstermiştir. 29 Aralık 2001'de Çin Halk Kongresi tarafından onaylanan "Çin Halk Cumhuriyeti Nüfus ve Doğum Planlama Yasası" Çin'in doğum kontrol politikasında kararlı olduğunu bir kez daha vurgulamıştır. Doğu Türkistan'da 1981, 1998 ve 1992 yıllarında birbirini takip eden ilgili yasalar da yürürlüğe koyulmuştur. Dünya nüfusunun 1/5'ini oluşturan Çin'de Çinli nüfus % 91, diğer 55 azınlık ise % 9 oranındadır. 2000 yılında yapılan son nüfus sayımında Doğu Türkistan nüfusu 19,25 milyona yükselmiştir. Çinli nüfus 7.498 milyon olup % 40.61'i oluşturmakla birlikte 1990 yılında yapılan genel nüfus sayımına göre % 31.64 artış olmuştur. Doğu Türkistanlıların nüfusu 10,96 milyon olup % 59.39'u oluşturmakla 1990 yılında yapılan genel nüfus sayımına göre % 15.89 artış olmuştur. Yani Çin toprağının 1/6'i teşkil eden Doğu Türkistan'da Çinli nüfusu % 40 üzerinde olmakla birlikte nüfus artışı Doğu

Türkistanlılara göre daha hızlıdır. Çinli nüfusun hızlı artışının önemli bir sebebi ise Çinlilerin bölgeye göç etmesi ve göçmen Çinlilerin yasa dışı doğum yapmalarıdır. Doğu Türkistanlı yerlilerin nüfusu Çin'in genel nüfusunun % 0.013'ünü teşkil etmektedir. Bu ağılda Doğu Türkistanlılar Çin'in nüfus artışının meydana getirdiği problemlerin sorumlusu sayılmaz. Doğu Türkistanlıların ancak iki çocuğa sahip olması bir yasa gereği olarak sayılıyorsa da, bu yasa, sosyal yaşamda dinî ve örfî anlayışı ile çelişkilidir. Bu nedenle Çin'in Doğu Türkistan'da uyguladığı doğum kontrol politikası sürekli tepki ile karşılaşmaktadır. Hatta toplumsal barış ve bölgenin istikrarını da derinden etkilemektedir. Doğu Türkistan'da Mecburi Kürtaj Kürtaj sorunu bir çok gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde hala tartışmalı bir konu olarak devam etmektedir. Çin'in doğum kontrol politikası gereğiyle hamileliği engelleyen tedbirler başarısız olduğu halde kürtaj yapılmasına mecbur edilmektedir. Doğum kontrol politikasının uygulayıcıları ise daha sert tedbirlerle sonuç almaya çalışmaktadır. Doğu Türkistan'da da benzer uygulamalar bulunmaktadır. Anne karnındaki embriyonun (cenin) beş ay öncesi kürtaj yoluyla ve beş ay sonrası hatta doğuma az kala bebekleri normal ameliyat yoluyla aldırıldığını görmek mümkündür. Bu konuda, 1994'ten itibaren Af Örgütü, İnsan Hakları Gözetme Teşkilatı, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu, ABD, Kanada ve İngiltere gibi ülkelerin hükümet veya meclislerinin insan hakları raporlarında sürekli zikredilmiştir. Bu konuda bir örnek vermek istiyorum.

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) dünyanın bir çok gelişmekte olan bölgesinin nüfus lanlaması için destekte bulunmaktadır. UNFPA Çin'in 32 ilindeki nüfus kontrol projesine finansal, cerrahi ve teknik destek sağlamaktadır. Xinjiang'in Korla şehri UNFPA'nın destek vermekte olduğu bu proje kapsamındaki bir şehirdir. Bu yıl Nisan ayında Washington'da yayın faaliyetini yürüten Hür Asya Radyosu'ndan (RFA-Radio Free Asia) gelen bağımsız gazetecilerden oluşan bir ekibin Korla yerlileri ile yaptığı röportaj, UNFPA'nın Çin'in baskıcı nüfus politikasına alet olmakta olduğunu göstermektedir. Korla şehrinde yaşamakta olanların Çin'in baskıcı nüfus programıyla ilgili söyledikleri aşağıda yer almaktadır:

RFA: "Ben Hür Asya Radyosu. Biz 1 Ocak 2003 tarihinde doğum kontrol politikası ile ilgili yeni bir karar (önerge) geldiğini duyduk. Bu konuyla ilgili bilgi verebilir misiniz?" **Korla Şehrindeki Doğum Kontrol Memuru:** "Uygur bölgesinin şartlarına göre yeni bir karar alındı ve 1 Ocak 2003'ten beri uygulanmaktadır."

RFA: "Eğer biri plana karşı çıkarsa, nasıl bir ceza uygulanıyor?" **Korla Şehrindeki Doğum Kontrol Memuru:** "Ceza yeni karara göre uygulanıyor. Eğer gizlice doğum yaptıysa sosyal tazminat ödemek zorundadır."

RFA: "Eğer biri izinsiz hamile kalırsa ne olacak?"

Korla Şehrindeki Doğum Kontrol Memuru: "Bebeği doğurmasına izin vermeyeceğiz." **Hür Asya Radyosu Korla şehrindeki diğer bir doğum kontrol memur ile röportajı devam etmiştir.**

RFA: "Büronuz yeni doğum kontrol planına göre işlem yapıyor mu?" **Korla Şehrindeki Doğum Kontrol Memuru 2:** "Evet, biz 1 Ocak 2003'te yeni bir doğum kontrol planı teslim aldık ve görevimizi bu yeni plana göre yapmaktayız."

RFA: "Eğer birinin izinsiz hamile kaldığı belli olursa neler olacak?" **Korla Şehrindeki Doğum Kontrol Memuru 2:** "Biz onun çocuğunu zorla kürtajla alırız."

RFA: "Mejburi kürtaj mı yapıyorsunuz? Eğer reddederse ne olacak?" **Korla Şehrindeki Doğum Kontrol Memuru 2:** "Evet, kesinlikle zorunlu kürtaj yapılacak. Olmazsa, biz nüfusu nasıl kontrol edebiliriz? Bu bizim doğum kontrol politikamızda açık olarak

belirtilmiştir."

RFA: "Eğer hükümet izinsiz hamile kalan bayanı bebeğin anne karnında yetişmesinden yani doğumdan hemen önce fark ederse, yine de düşürmeye zorlanacak mı?" **Korla Şehrindeki Doğum Kontrol Memuru Bayan:** "Evet, hamile bayan doğum kontrol memurları tarafından zorla hastaneye götürülecektir. Doğum kontrol memurları ameliyat bitinceye kadar bekliyor, çünkü bebeğin öldürüldüğünden emin olmaları lazım."

RFA: "Doğum kontrol memurları birinin hamile kalmış olduğunu nasıl bilebiliyor?" **Korla Şehrindeki Doğum Kontrol Memuru Bayan:** "Onların görevi her ailenin özel yaşamını her gün araştırmak. Onlar fark edebiliyorlar. Eğer biri fark edilmezse, tüm sorumluluk doğum kontrol memurunun üzerine yükleniyor."

Mecburi Kürtajın Getirdiği Sonuçlar

Mecburi kürtaj Doğu Türkistanlıların dinî anlayışı ve örf-adetlerine uygun olması ile birlikte getirdiği bazı sonuçlar Çin hükümetini zorlamaktadır. Doğu Türkistanlılar Çin hükümetinin doğum kontrol politikasının bölgede yürütülen asimilasyon politikasının bir parçası olarak algılanmaktadır. Nüfus artışının esas sorumlusu 1949'da bölgede ancak 250 bin ve şuanda 8 milyona varan Çinli göçmenler olduğunu dile getirmektedir. Bölgede meydana gelen olayların bir kısmı bu politikaya karşı yapılmıştır. Aynı zamanda Doğu Türkistan'ın bağımsız olmasının gerekçelerinden biri haline gelmiştir. Mecburi kürtaj politikasının getirdiği siyasî boyutu dışında bu uygulama Doğu Türkistanlı kadınların sosyo-ekonomik, psikolojik ve tıbbi durumlarında da derin etkileri bırakmaktadır.

Sosyo-ekonomik Bakımında: Doğu Türkistanlı kadınların dinî ve örfî yaşamında, yavrunun Tanrı veya Allah tarafından verildiğini ve soyunun devam ettirme görevinin bulunduğunu düşünmektedir. Sosyal hayattaki bu olgu hükümet tarafından getirilen doğum kontrol yasası ile aykırı olduğunu bilerek ve bazı cezalara rağmen yine de korku ve endişe içinde hamile kalmaya devam eden kadınların sayısı az değildir. Bu yolu tercih eden kadınların çoğu kırsal kesimde yaşayan ve hükümet dairesinde çalışmayanlardır.

Cezalandırılmış olanlar maddi ve manevi açıdan zarar görmektedirler. 7 Nisan 1992 tarihinde bakul edilen ve 1 Temmuz 1992'de yürürlüğe giren Xinjiang

Uygur Özerk Bölgesi Planlı Doğum Yasası'nın 42. maddesine göre, "planlama dışı hamile olan kadın ile kocası her ikisi ayda 50 Yuan para cazasına çarptırılmakta ve hamileliği sona erdirinceye kadar ödemeye devam edecektir. Kürtaj ameliyat masrafını da kendileri ödeyecektir. Hamilelik sona erdiği ve kürtaj gerçekleştiği takdirde caza masrafı iade edilebilir". 43. maddeye göre, "Doğum Tezkeresini almadan doğum yapanlar kendi doğum masraflarını ödemekle birlikte 50-200 Yuan arasında caza ödeyeceklerdir." 44. maddeye göre, yasal doğumdan bir çocuk fazla yapan kamu görevlileri 3000-10.000 Yuan caza ödeyecektir; Kent sakinleri 1000-20.000 Yuan caza ödeyecektir; Tarım ve hayvancılık ile uğraşanlar ise gelirinin 1 ve 8 misli masrafı ödeyecektir. İki ve iki üzeri çocuk yapanlar yukarıda belirtilmiş olduğu gibi daha çok planlama Dışı Doğum Masrafı ödeyeceklerdir. 45. maddeye göre, planlı doğum yasasını ihlal eden esnaf, Planlama Dışı Doğum Masrafı ödeyeceklerdir; Doğum önleyici tedbiri almadığı takdirde çalışma izin belgesi men (iptal) edilecektir. 46. maddeye göre, planlı doğum yasasına uymayanlar Planlama Dışı Doğum Masrafı'nı ödemekle birlikte, 1) kamu görevlerinin doğum masraflarını kendisi ödeyecektir, doğum izni süresinde maaşı ödenmeyecektir ve emzirme izni iş izni olarak sayılacaktır. 2) Karıkoca ikisi üç yıl içinde, örnek kişi seçilemeyecek, dönem sermayesi alamayacak, maaşına zam yapılmayacak, terfi edilmeyecek, ev verilme imkanını kaybedecek ve örnek kişi ile eşkin kişi unvanından men edilecektir. 3) Tarım ve hayvancılık ile uğraşanlara kullanılabilen toprak ve ev yapma izni verilmeyecektir. Ayrıca ölçülü maaşsız çalıştırılacaktır. 4) Kamu görevlilerine disiplin cezası verilecektir, hatta işten uzaklaştırma cezası da verilebilir.

Psikolojik Bakımında: Bilindiği gibi anne karnındaki embriyo (cenin) üç aylık olduktan sonra annesi ile duygusal bağı da oluşmaktadır. Hamilelik boyunca annenin yavrusuna olan annelik sevgisi giderek artmakta ve yavrusunu koruma sorumluluğu da zorunlu hale gelmektedir. Embriyonun kendisinin bir parçası ve canlı bir varlık olarak algılayan bir anne, kendi isteği dışında mecburi kürtajın yapılması ile psikolojik bakımından bir darbe almış sayılmaktadır. Kürtajdan önce daha kendisiyle birlikte nefes alan canlı yavrusu kürtaj operasyonu ile birlikte ölmüş olarak görmesi,

annenin kendi yavrusunu koruyamamak ve hatta yavrusunun kendisi tarafından vahşice öldürdüğü suçluluk duygusuna girebilir. Özellikle embriyonun beş aylıktan sonra kürtaj ya da ameliyat yapıldığında çektiği azabı daha da fazla olmaktadır. Bu darbe, bir kısım annelerde zamanla unutulabilir, ancak bir kısım anneler için kalıcı olabilir. Bunun sonucunda annelerin depresyona girmesi ve hatta ruhsal hastalığa yakalanarak hayat boyunca toplumdan uzak kalabilmektedir. Aynı şekilde ailede mutsuzluklar da yaşanabilir.

Tıbbi Bakımından: Anne karnındaki embriyon (cenin) ameliyat yoluyla yani dölyatağının içini kazıyıp cenini alma ameliyatı

- 1) rahmin ağız bölgesinde yara yaratması;
- 2) rahmin delinmesi;
- 3) ameliyat sırasında rahim içinde embriyo parçalarının kalması;
- 4) sürekli kanamalar;
- 5) rahim içi enfeksiyon olması;
- 6) aşırı narkoz kullanma ve narkozun yan etkisi;
- 7) tekrar hamile olamaması gibi sonuçları getirmektedir.

8) Ruhsal ve fiziksel olarak sağlığı bozulan bu kadınların hiç bir sağlık sigortalarının bulunmaması sonucu acı dramların yaşanmasına sebep olmaktadır. Çin'in 1 Ocak 1992'de kabul edilen "Çin Halk Cumhuriyeti Kadın Haklarını Koruma Yasası"nın 2. maddesinde "kadınlar siyasî, ekonomik, kültürel, toplumsal ve aile yaşamı alanında erkeklerle eşit hakları vardır" ve "kadınlara yönelik ayrımcılık yapılması, işkence yapılması ve yaralanması yasaktır" diye vurgulanmaktadır. 5. maddeye göre "her kesim ve her millettten olan kadınların hakları korunacaktır." 48. maddeye göre, "kadın hakları ihlal edildiğinde, mağdur kadın ilgili kadın kuruluşlarına giderek dava açabilir. Kadın kuruluşlar ilgili makamdan soruşturma talebini yaparak ve mağdur kadının haklarını koruyacaktır". Yani mağdur kadınlar direkt yasal organlarına değil kadınlar kuruluşu yoluyla dava etmesi gerekmektedir. Ancak doğum kontrolü bir devlet politikası olduğu için ve bazı doğum kontrol memurların aşırı uygulamaları göz ardı edildiği için davanın neticesinin alınması mecburidir.

Doğu Türkistan'da insan ve kültür hakları

Müjdat Karaerli
Araştırmacı - Yazar

Kökleri Uygur Türklerine dayanan Doğu Türkistanlılar Çağataycaya yakın bir dille konuşurlar. Doğu Türkistan büyük ve tarihi bir Türk ülkesidir. Doğu Türkistan, Uygur Türk medeniyetinin, Cengiz Han'ın Dugiat ailesinin nüfuzuna tabi olmuştur. 1870 yılında "Yakup Han Devleti" adıyla Türkiye'ye tabi olduğunu ilan eden bir devlet iken Rusya ve Çin baskısı altında ortadan kaldırılmıştır. Bugün Çin'in bir eyaleti konumundadır. Dünya barışının geleceği açısından kendi iç yapısını değiştiremeyen ve stratejistler tarafından bugün en büyük tehlike olarak görülen Çin, Doğu Türkistan'da yaşayan Uygur, Kazak, Kırgız, Tatar, Özbek Türklerine karşı zulüm politikası izlemektedir. Çin'in insan haklarına karşı vurduymaz tavrı ve özellikle "Doğu Türkistan'da yaşayan insanlara" karşı soykırım ve asimile politikası dünya devletlerinin, uluslararası ve ulusüstü kuruluşların kabul edemeyeceği bir konudur. BM, Uluslararası Af Örgütü, ABD Kongresi raporlarında da belirtildiği gibi "Doğu Türkistan'da insan hakları ihlalleri" devam etmektedir.

Doğu Türkistan'da kadınların anne olma hakları ellerinden alınıyorsa, ana dillerinde eğitim yapamayan insanlar çoğalıyorsa, Türkistanlıların bilgi edinme hakları, haber alma hakları yoksa, Türkistanlı gençler eğitim için yurt dışına çıkamıyorsa, fırsat verilmeyen birçok yetenekli insan varsa Türkistanlılara baskı ve zulüm devam ediyor demektir. Bu bakımdan bildireler yayınlarak 'İnsan Haklarını' korumaya çalışanların, Doğu Türkistanlı insanların demokratik haklarını kazanması için de Çin'i uyarmaları şarttır. Doğu Türkistan'da yüzlerce yazar, müzisyen, ressam ve aydın insanın ifade özgürlüklerinin, hatta yaşama haklarının ellerinden alınarak ölüm cezalarına çarptırıldığını İtalyan gazetelerinden, dünya basınından öğrenirken, milli şuur refleksi körleştirilmiş insanlarımızın "Doğu Türkistanlıların kendilerini ifade etme özgürlüklerini" kısıtlamaya çalışmalarını da anlamak mümkün değildir. Doğu Türkistanlı soydaşlarımızın uğradıkları zulümleri yüreğimizde

yaşatamıyorsak, Doğu Türkistan İnsan Hakları, Kültür ve Dayanışma Derneği'nin Türkiye Cumhuriyeti'ne ve Türk milletine şükran sunma hakkını destekleyemiyorsak, Doğu Türkistan'ın yiğit evlatlarına haklı davalarında yanlarında olduğumuzu bugün gösteremiyorsak ne zaman göstereceğiz? Doğu Türkistan davasında yılmadan mücadele eden büyük dava adamı İsa Yusuf Alptekin'in Türkiye Cumhuriyeti'ni "Türklük Aleminin Kiblegahı" olarak tanımladığını ve Türkiye'nin ilelebet payidar kalabilmesi için de canını fedadan çekinmeyeceği görüşünü bütün Türkistanlılara aktarmasını iyi algılamalıyız! Özellikle işkenceye tabi tutularak ölüm cezası verilen kahraman Osman Batur'un aşağıdaki ifadelerini de hiçbir zaman unutmamalıyız:

**Türküzdük dedik çekip çekip vurdunuz
Bizi vurup bizden hesap sordunuz
Ölümden öteye köy mü kurdunuz,
Korkumuz yok, korkumuz yok sizden**

Türk Kültür Mirasının yoğunlukla korunması gereken yerlerden biri ve en önemlisi de Doğu Türkistan'dır. Çünkü 745 yılında Göktürk Devleti'nin yerine kurulan Uygur Devleti idaresinde bilim, sanat, kültür ve uygarlık alanında en parlak çağını yaşamıştır. Dil ve kültür açısından Doğu Türkistan Türkleri Uygur Türkçesi ve dolayısıyla kültürü etrafında bütünleşmişlerdir. Doğu Türkistanlı demek Uygur olmak demektir. Uygur olmak da 'kendi kendini besleyebilen', 'medeni', 'itaat edici', 'şahin gibi hızlı hareket eden orman halkı', 'işbirliği yapan', 'uyuşan, uyandemektir.

Sonuç olarak 'Gökbayrak'tan Albayrak'a, Albayrak'tan Gökbayrak'a selam' diyenler Türk kültür mirasının da korunmasını hak edenlerdir. Bu hakka sahip çıkılmalı ve bu mücadele evrenselleştirilmelidir. Doğu Türkistan'ın haklı mücadelesine bütün dünyanın destek vermesi sağlanmalıdır. Ancak bu şekilde hedefe ulaşılabilir.

Barın Katliamı Üzerine

Basın Bildirisi

05 Nisan 2004

Seyit TÜMTÜRK
Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Genel Başkanı

Bu gün 14. yıldönümünü andığımız Barın Olayları, 1990 yılında ramazan ayının 17. sine denk gelen 5 nisan günü, Kaşgar vilayetine bağlı Barın kasabasında uygur halkının, Çin'in imha politikasından kurtulan bir camiyi kendi imkanları ile tamir etmek istemelerinin Çin'li yetkililer tarafından engellenmek istemeleri üzerine başlamıştır. Caminin ibadete açılmasına Çinlilerin karşı çıkması üzerine, Müslüman ahali tepki göstermiş. Yillardır zulüm ve baskı altında bulunan Doğu Türkistan halkı, bu olay üzerine haklarını elde etmek için harekete geçmiştir. Başlayan olaylar kısa zamanda büyümüş, tüm bir bölgeyi saran bir bağımsızlık hareketine dönüşmüştür. Çin bu hareketi durdurmak ve tüm yurt çapına yayılmasını önlemek için 10,000,000 den fazla özel birliklerle Çin bu hareketi durdurmak için askeri güçle müdahale etmiştir. Kaşgar'da bulunan ordu birlikleri, hava kuvvetlerinin desteği ile bölgeye gönderilmiştir. Doğu Türkistan halkı, ellerinde hiçbir askeri araç ve gereç bulunmamasına rağmen donanımlı Çin ordusuna karşı büyük bir mücadele örneği sergilemişlerdir. Kısa bir süre de olsa bölge Çin hakimiyetinden kurtulmuştur. Fakat, Çin bu ayaklanmanın büyümeden ve diğer bölgelere yayılmadan durdurulması için, silahsız ve masum halka, en gelişmiş silahları ile müdahale etmiş, yoğun hava bombardımanı ile köy ve kasabaları tamamen yok etmek pahasına bağımsızlık mücadelesini bastırmıştır. Olaylar sonucunda Çin'in vahşi yüzü bir kez daha ortaya çıkarken,

geriye, tamamen yerle bir olmuş 9 köy, binlerce ölü ve yaralı kalmıştır.

Çin tarafından dış dünya ile ilişkileri tamamen kesik tutulan Doğu Türkistan'da, yukarıda anlatılan Barın olayı gibi, halkın baskı ve zulme başkaldırışı sürekli devam etmektedir. Fakat uygulanan politikanın etkisi ile, dünya kamuoyu Doğu Türkistan halkının yaşadığı sıkıntılar, insan hakları ihlallerinden habersiz olduğu gibi, bağımsızlık için verilen mücadelelerden habersiz kalmaktadır. Doğu Türkistan halkı insanca yaşama koşullarını elde etme, bağımsız bir ülke olabilmek için mücadelesine devam etmekte, inancını sağlam tutmaktadır. Nitekim, 1990 Barın olaylarından sonra, 1995 yılı temmuz ayında Hoten'de, 1997 5 şubatta Gulja'da büyük bağımsızlık hareketleri olmuştur.

Vatanı ve halkı için, insanca yaşamak ve insan hakları için mücadele eden, bu uğurda can veren bütün şehitlerimizi rahmetle anıyoruz.

İşgali altında tuttuğu topraklarda her türlü zulmü uygulayan, insan hak hukuku tanımayan, Barın katliamının sorumlusu Çin Halk Cumhuriyetini nefretle kınıyoruz.

Doğu Türkistan halkı olarak kalıcı bir barışın tesis edilmesi gerektiği, bu kalıcı barışında ancak insanların özgürce yaşamaları ve insan hak ve hukukuna tam anlamı ile uyulması ile oluşturulabileceğine inanıyoruz. Yeryüzünde devam eden tüm savaşların ve neden olduğu acıların en kısa zamanda bitmesini temenni ediyoruz.

Çin Geliyor

Prof. Dr. İsmail Tatlıoğlu, Çin tehlikesine karşı gerekenlerin yapılmadığını belirterek, "Hiçkimse gereken önlemleri almıyor. Çin konusunda sadece konuşuyoruz" dedi.

Bebe Çocuk Konfeksiyonu Sektörü Sanayici ve İşadamları Derneği (BEKSİAD) tarafından düzenlenen "Ekonomik Değerlendirmeler, Çin Tehlikesi ve 2005 Sonrası Muhtemel Gelişmeler" konulu toplantı Muradiye'deki Daruzziyafe'de düzenlendi.

Toplantının açılış konuşmasını yapan BEKSİAD Yönetim Kurulu Başkanı Nihat Alpay, Çin ekonomisinin son yirmi yıldır yılda yüzde 10'un üzerinde büyüme gerçekleştirdiğini belirterek, "Çin, son sekiz yılda yabancı yatırım çekme konusunda ABD'den sonra ikinci. 1979 - 2000 yılları arasında ülkeye 348 milyar ABD Doları tutarında doğrudan yabancı yatırım yapılmıştır" dedi.

Son 20 yıldaki reform ve dışa açılma sürecinde Çin'deki yatırım ortamının büyük ölçüde geliştiğini ifade eden Alpay, "Küreselleşen dünyada uzun vadede var olabilmenin koşullarından biri şu veya bu şekilde Çin ile ticari ilişki kurmaktan geçiyor" şeklinde konuştu.

Konuşmasında, 2005 yılına çok kısa bir süre kaldığını hatırlatan Alpay, Çin tehdidi konusunda devlet eliyle yeterli önlemlerin alındığının söylenemeyeceğini kaydetti. Alpay, "Bu bakımdan iş başa, yani bizlere düşüyor. Sektörde faaliyet gösteren firmaların, kurumsallaşmalarını tamamlamaları, markalaşmaları ve maliyetlerini minimize etmeleri gerekiyor" diye konuştu.

Alpay'dan sonra söz alan Uludağ Üniversitesi İİBF öğretim görevlisi Prof. Dr. İsmail Tatlıoğlu ise, Türkiye'de son yıllarda peşpeşe yaşanan krizlerin işletmelere ayakta kalmayı öğrettiğini kaydetti. Kriz dönemlerinde uygulanan hatalı döviz politikalarının firmaları olumsuz etkilediğine dikkati çeken Tatlıoğlu, 11 Eylül saldırıları sonrasında Türkiye'nin öneminin daha iyi anlaşıldığını ve IMF'nin destekleri ile Türkiye'nin Arjantin olmaktan kurtulduğunu söyledi.

Prof. Dr. Tatlıoğlu, konuşmasında son ekonomik gelişmeleri de değerlendirdi. Tek parti iktidarı ile güven ve istikrar ortamının sağlandığına işaret eden Tatlıoğlu, "Önümüzdeki 5 yılı görebiliyorsak istikrar vardır" dedi.

Dolar kurundaki düşüşten dolayı milli gelirden ciddi artışın olduğunu dile getiren Tatlıoğlu, Çin tehlikesine karşı gereken önlemlerin alınmadığını, konunun sadece konuşulduğunu söyledi. Bu süreçte maliyetlerin düşürülmesi ve verimliliğin artırılması gerektiğine işaret eden Tatlıoğlu, "Şimdi maliyetler ve stoklar çok iyi kontrol edilmelidir. Çin meselesinde sadece konuşuluyor, hiçkimse gereken tedbirleri almıyor. Sadece 'markalaşın' diyorlar. Markalaşma bu kadar kolay mı? Markalaşma, sermaye, zaman ve altyapı istiyor" şeklinde konuştu.

Tatlıoğlu, konuşmasının sonunda sıfır atma operasyonu ile TL'nin itibar kazanacağını belirtti.

Ağlayan Doğu Türkistan

Ali İhsan Yiğit

Milliyetçiliğe en az meyledenler tarihte Türkler olmuştur. Çünkü Türk halkları, yaşadıkları toprak üzerinde daima kendi güçleri ile bağımsız yaşadıkları için, milliyetçi davranma ihtiyacı duymamışlardır.

Rus çarı İvan Grozni tarafından oluşturulan, sıcak denizlere inme projesi nedeniyle, Rusların tek tek Türk halklarını yok etme projesi başlayınca, Türk Milliyetçiliği de mecburiyetten doğmuştur.

Batının ve bilhassa Amerikanın sunduğu ekonomik reformlar Sovyetlerin sonunu getirince, yıllarca baskı ile bir arada yaşayan halklar, bağımsızlıklarına kavuşmuşlardır. Bugün ise, Ruslardan kurtulanlar cumhuriyet ve demokrasiyi öğrenirken, Çin hala Doğu Türkistanlılara zulüm yapmaktadır. Çin hapislerinde 100 binden fazla Türk genci işkence altındadır. Ünlü bir Uygurlu iş kadını olan ve "bin anne"ler isimli hareketi başlatarak, evlatlarına sahip çıkan Rabiye Kadir, sudan bahanelerle hapse atılmıştır. Çin halk cumhuriyetinde, sistemli ve sürekli olarak insan hakları ihlal edilmektedir. Yıllardır zulüm gören bu insanlardan, gördüğü zulme karşı çıkanların cezası ölüm olmaktadır. Sincan bölgesinde, kitle halinde Türklerin yok edildiği söylenmekte, sağlıklı bilgiler alınamamaktadır. Çin mallarını almak, Çin halk cumhuriyetine destek vermektir. Çin halk cumhuriyetine destek vermek, doğu Türkistan'da yapılan zulme razı olmak hatta iştirak etmek demektir. Kendinizin, eşinizin, çocuğunuzun işi tehlikeydedir. Çin; köle gibi çalıştırdığı işçilerle, neredeyse bedava ürettiği malları satarak, bizim sanayimizi baltalamaktadır. Nedense hiç milli olmamış sermaye kesimlerinin de, Türk kelimesini telaffuz etmekten ödü kopan hükümetin de, bu konuda yeterli girişimi yoktur. Sırf Türk oldukları için canlarına kıyılan, zulmedilen doğu Türkistanlıların katline ortak olmayın! Çin mallarını boykot edin, Doğu Türkistan zulmüne karşı sesinizi yükseltin! Fabrikalar kapanmaya başlayıp da işçiler işsiz kaldığında, iş işten geçmiş olacaktır...!

TSE'den Kalitesiz Çin Malı uyarısı

Kenan MALATYALI
TSE Başkanı

ANKARA (İHA) - Türk Standartları Enstitüsü (TSE) Başkanı Kenan Malatyalı, kalitesiz Çin mallarına karşı her türlü tedbiri almaya çalıştıklarını, ancak bu malların Avrupa piyasasından Türkiye'ye girdiği için engelleme şanslarının olmadığını bildirdi.

Malatyalı, yaptığı yazılı açıklamada, Türkiye'ye Uzakdoğu ülkelerinden ve özellikle Çin'den gelen kalitesiz mallara karşı bazı önlemler alınması gerektiğini konusunda uyardı. Kalitesiz Çin malların tüketicinin can ve mal güvenliğini tehdit ettiğini savunan Malatyalı, bu mallarda fiyat-kalite istikrarı olmadığı için tüketicilerin aldandığını ifade etti. Bu malların aynı zamanda da haksız rekabete sebep olduğunu ve bunun da ülke ekonomisine zarar verdiğini vurgulayan Malatyalı, "Türkiye'yi işgal etmiş kalitesiz Çin mallarına karşı sanayici, esnaf ve tüketicileri korumak için Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Dış Ticaret Müsteşarlığı ve Ankara Ticaret Odası birlikte hareket ediyor" dedi.

Her Çin malının da kötü olmadığını altını çizen Malatyalı, TSE'nin sadece düşük fiyatlı kalitesiz Çin mallarına karşı olduğunu ifade etti. Malatyalı, Çin mallarından Türkiye kadar AB'nin de rahatsız olduğunu ifade ederek, "Kalitesiz Çin malları ile ilgili her türlü tedbiri almaya çalışıyoruz" ifadesini kullandı. "ENGELLEME ŞANSIMIZ YOK" Kenan Malatyalı, üçüncü dünya ülkelerinden ve Avrupa Birliği'nden gelen CE işaretli malların kaliteli olup olmadığını konusunda bazı şüpheler bulunduğunu hatırlattı. "Ticaret bir yolunu buluyor, akıyor" diyen Malatyalı, açıklamasına şöyle devam etti:

"Çin'den gelen mallara siz etkin bir kontrol yapıyorsunuz, fakat bir düzen kurulmuş. Çin mamullerini Avrupa Birliği'ne götürüyor, yüzde 18 vergi ödüyor. Serbest dolaşım belgesini aldıktan sonra direkt olarak Türkiye piyasasına arz ediyor. Avrupa'dan geldiği için bunu engelleme şansımız yok. Burada Avrupa kaybetmiyor. Avrupa ikinci kez kazanıyor. Fakat kaybeden tek ülke Türkiye Cumhuriyeti."

Malatyalı, CE işareti taşıyan malların Türkiye'ye serbest girişinin sorunun temelinde yattığını ifade ederek, CE işareti taşıyan malların Türkiye'ye girişinde detaylı bir inceleme yapılması gerektiğinin altını çizdi.

Türkiye, Çin çöplüğüne döndü

Elektronikten kırtasiyeye, züccaciye'den ayakkabıya kadar birçok sektörde yaşanan Çin malı istilası yüzünden esnaf ve küçük sanayiciler kepenk indirmeye başladı. Piyasalarda, iç giyimden elektrik malzemelerine, oyuncaktan züccaciyeye, kırtasiyeden ayakkabıya kadar birçok sektörde ithal Çin mallarının yarattığı sıkıntı büyüyor. İstanbul Ticaret

Odası (İTO) meslek komiteleri temsilcileri, pazar paylarını artırırken, birçok üreticinin işini kaybetmesine yol açan Çin ürünlerinin piyasadaki durumunu değerlendirdiler. İTO Elektrik Tesisat Malzemesi ve Elektronik Meslek Komitesi Başkanı, Maksan Kablo'nun yöneticisi Natik Akyol, sektörlerinin Çin tehdidi ile karşı karşıya olduğunu söyledi. Türkiye'nin bir nevi Çin çöplüğüne dönüşmekte olduğunu dile getiren Akyol, kalitesiz, taklit elektrik ve elektronik ürünlerinin Türkiye'de haksız rekabet yaratmasının yanı sıra ihracat pazarlarında büyük kayıplara yol açtığını vurguladı.

Akyol, Çin ile rekabette üretim maliyetlerinin düşürülmesinin büyük önem taşıdığını belirtti. Mensucat Meslek Komitesi Başkanı ve Tektaş İç Çamaşırları'nın sahibi Faruk Çataltaş, Çin'den yapılan iç çamaşırı ithalatının üretim yapanlar için önemli bir sorun haline geldiğini vurgulayarak, fiyat ve rekabet konusunda Çin ürünleriyle başedemez durumda olduklarını söyledi. Çataltaş, "Türkiye'de üretilen bir ürünün 5 milyon liralık fiyatına karşılık, Çin'den gelen benzer ürünün fiyatı 1 milyon 200 bin lira civarında oluyor. Markalarıyla öne çıkıp ihracat yapanlar hariç, diğer üretici firmalarımız Çin mallarıyla rekabet edemiyorlar. Bu konuda bizim sektörümüzde en güzel tespit yapılabilecek yer Beykoz Paşabahçe'dir. İmalat yapılan birçok atölye kapandı ve kapanmaya devam ediyor" dedi. Kendilerinin de müşteri talepleri doğrultusunda belli oranda ithal mal satmaya başladıklarını ifade eden dernek başkanı Çataltaş, "Bu kadar dengersiz rekabete devlet izin vermesine anlam veremiyorum" diye konuştu. Züccaciye sektöründe faaliyet gösteren ve Mercan'da şirketi bulunan Ömer Ertuğrul Erdoğan da, bütün sektörler gibi züccaciyenin de benzer sıkıntıyı yaşadığını bildirdi. Çin'den gelen ürünlerin, Türkiye'de üretilenlerle karşılaştırıldığında inanılmaz ucuz olduklarını belirten Erdoğan, şunları kaydetti: "Kalite farklığına rağmen düşük alım gücü nedeniyle tüketiciler ucuz olanı tercih ediyorlar. Çin ürünleri, dumping soruşturması, fon ya da kota getirilmesi gibi ne yapılırsa yapılsın engellenemiyor. Bu önlemler alındığında da ithalatı yapanlar Çin'de üretilse bile başka ülkede üretilmiş gibi gösterip getiriyorlar. Bunun yanında ithalatta düşük miktar ve düşük bedel beyanları da var. Tüm bunların engellendiğini düşünelim, ancak bu işin kaçak boyutu var, kayıtsız giren ürünler var. Ürettiğim ürünler arasında üç parça emaye saklama kabından oluşan bir set de var. Bunun toptan fiyatı 26 milyon lira, ancak, inanılmaz kalitesizi, üstelik 5 parça olarak 3 milyon liraya pazarda satılıyor.

Türkiye - Çin Arasındaki Diplomatik Kriz

*Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi,
Günlük Küresel Değerlendirme Bülteni*

Ucuzluğuyla tüm dünya ülkelerini istila eden Çin mallarının girişinin engellenmesi için Ankara Ticaret Odası (ATO) ve işadamları örgütleri tarafından başlatılan kampanyalar, iki ülke arasında diplomatik sorun yaratmıştır. Çin, Ankara Büyükelçiliği aracılığıyla 31 Mart 2004 tarihinde Türkiye Dışişleri Bakanlığı'na rahatsızlığını ve tepkisini iletmıştır. Dışişleri Bakanlığı'na başvuran Çin'in Ankara Büyükelçiliği, ülke genelinde başlatılan ve yaygınlaştırılmaya çalışılan kampanyanın, Türkiye'nin taahhütleriyle ve uluslararası kurallarla ters düştüğünü belirtmiştir. Çin yönetiminin durumdan büyük rahatsızlık duyduğunu anlatan Ankara Büyükelçisi Aiguo Song, kampanyanın devam etmesi halinde iki ülke arasındaki ilişkilerde yaşanabilecek sorunlara dikkat çekmiştir. Basından edinilen bilgiye göre, Dışişleri yetkilileri büyükelçinin ilettiği kaygıları not etmekle birlikte, sivil kampanyalara müdahale edilemeyeceğine dikkat çekmiştir. Bakanlık, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası ticaret anlaşmalarına aykırı uygulamalara da göz yummayacağı mesajını iletmıştır. Avrupa Birliği (AB) üzerinden Türkiye'ye giriş yapan Çin malları üzerinde yer alan CE işaretinin de AB standartlarına uygun olarak kullanılan CE işaretinden farklı olduğu ortaya çıkmıştı. Çin malları üzerindeki CE işaretinin, AB direktifleri çerçevesinde kullanılan CE işareti ile büyük bir benzerlik göstermesine karşın, ayrıntıda farklılaştığı belirtiliyor. Herhangi bir yetkili kuruluşun onayını taşımayan bu CE işareti için Çinli yetkililerin Türk sanayicilerine verdiği yanıt ise oldukça ilginç: "Bu işaret 'China Export'un kısaltılmışı. Çin malı olduğunu ifade ediyor. Başka bir anlamı yok".

Ankara Ticaret Odası Başkanı Sinan Aygün, Çin mallarına karşı başlatılan kampanyanın etkisini göstermeye başladığını belirterek, alınan önlemler sonucu çok sayıda Çin malının ithalatında yüzde 70'lere varan düşüşlerin gözlemlendiğini bildirmiştir. Aygün, Çin ve benzeri birkaç ülkenin serbest ve adil ticaret kurallarına aykırı bir şekilde hareket ettiklerini belirterek sahte "CE" belgesinden, taşeron ülke kullanmaya kadar her yolu deneyen bu ülkelere karşı gerekli önlemlerin alınmasının normal olduğunu ifade etmiştir. Aygün, yaptığı yazılı açıklamada, köylere kadar giren ucuz ve kalitesiz Çin mallarının engellenmesi için

ATO tarafından başlatılan kampanya ile birlikte hükümetin aldığı önlemlerin etkisini göstermeye başladığını vurgulamıştır. Aygün, "Çin malları dünyada hammadde maliyetinin bile altında satılabiliyorsa burada bir haksız rekabet ve kalite sorunu var demektir. Biz bir sivil toplum örgütüyüz ve istediğimiz kampanyayı yaparız. Çin bu kampanyaya karışamaz. Kendi ekonomimizi korumak zorundayız. Bu kampanya sonuna kadar devam edecek" demiştir.

Gelişmelere göre ve Devlet Bakanı Kürşad Tüzmen'in beyanatlarında da ileri sürdüğü gibi koruma önlemleri açısından her türlü tedbirin alınmasına rağmen, Türkiye Çin malı hücumuna uğramaya devam etmektedir. Çünkü Çin farklı metotlarla engelleri aşmaktadır. Tüzmen, "Tehlike, sadece Çin'den gelen mallar değil. Bugün AB'den de Çin malları gelmeye başladı" diyor. Tüzmen: "Çin ürünleri, dumping soruşturması, fon ya da kota getirilmesi gibi ne yapılırsa yapılsın, engellenemiyor. Bu önlemler alındığında da ithalatı yapanlar malları Çin'de üretilse bile başka ülkede üretilmiş gibi gösterip getiriyorlar. Bunun yanında ithalatta düşük miktar ve düşük bedel beyanları da var." diyerek durumun gerçeklerini ortaya koymaktadır. İkili ticaret ilişkisinde rakamların Türkiye aleyhine aşırı gelişmesine aslında, Çin malının maliyetin düşük olmasından kaynaklanan ucuzluğunun yanı sıra Çin hükümetinin serbest ticaret kurallarına aykırı bir şekilde bilinçli olarak uyguladığı düşük kur politikası sebep olmaktadır. ABD ve AB'nin Çin ile olan ticaretinde de benzer durum söz konusu olduğu için bu ülkeler Çin'e para biriminin değerini artırması için baskı yapmaktadır. Çin'den yapılan ithalat ürünlerinin yapısı itibari ile Çin'in para biriminin değerinin artırılması ABD ve AB'den çok Türkiye'nin işine gelecektir. Dolayısıyla yetkililerimizin Çin'in serbest kur politikası uygulaması veya parasının değerini artırması gerektiğini değişik kanallarla daha etkili bir şekilde dile getirmesinde yarar olacaktır. Pekin Büyükelçimiz Çin Büyükelçisi'nin yaptığı şikayetin aynısını çoktan yapmalıydı.

*(Dr. Nuraniye Hidayet EKREM
Uzakdoğu Pasifik Araştırmaları Masası, Başkan)*

Çin'e karşı hareket İstanbul'da güçlendi

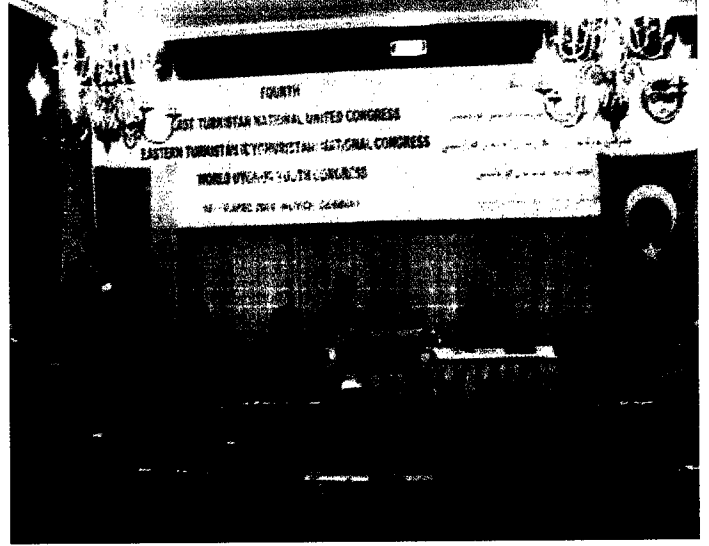
Emre Alkin

Tercüman Gazetesi Yazarı

TEKSTİL ihracatçılarının ABD'deki temsilcisi Ziya Şükün'den bir bilgilendirme mektubu geldi. Ziya Bey ile tam üç hafta önce İstanbul'da görüştüğümüzde, heyecanlı bir olaya imza atmak üzereydi. İstanbul Deklarasyonu adı altında Çin'in dünya piyasalarında artan kural dışı baskısına dur demek üzere, ABD'li ve Türk tekstil liderlerine imza attırmak üzereydi. Bunu da başardı. İstanbul Deklarasyonu tüm dünyada büyük yankı uyandırdı. İTKİB Başkanı Sayın Süleyman Orakçioğlu hem İstanbul'da, hem de Washington'da bu dayanışmayla ilgili yoğun temaslarda bulundu. Sayın Şükün'ün gönderdiği mektup da bu çalışmaların ışığında ABD'de olan bitenle alakalı. Çin tehlikesi karşısında hiçbir şey yapılmadığını iddia edenlerin de dikkatle okuması gereken bir mektup bu: 'Yapılan istatistikler, Çin'in tekstil ve hazır giyim pazarına artan bir hızla hakim olduğunu gösterdursun, Amerikan tekstil ve hazır giyim birlikleriyle gelişmekte olan ülkelerin tekstil ve hazır giyim birlikleri, 1 Ocak 2005 itibariyle kotaların kaldırılmasını takiben pazarın hakimiyetini tamamiyle eline alacak olan Çin'i durdurmak için birlik olmaya başladılar. Sektörün en prestijli gazetelerinden biri olan WWD.com ve Woman's Wear Daily gazetesinin 5 Mart tarihli, Kristi Ellis imzası taşıyan yazısında, son kurtulma çabası olarak nitelenen; Türk ve Amerikan tekstil ve hazır giyim gruplarının kurucu ortak olarak birlikte başlattığı hareketin amacı; hükümetlere gerekli baskıyı uygulayarak konuyu Dünya Ticaret Örgütü'nün gündemine sokabilmek ve kotaların kaldırılması için belirlenen tarihi en azından 2007 yılı sonuna kadar erteleme kararı aldırtmak. İki Amerikan ATMI ve AMTAC Amerikan Manufacturers Trade Action Coalition ile dört Türk tekstil ve hazır giyim kurumunun, İTKİB Tekstil, İTKİB Konfeksiyon, TGSD ve TUTSIS'in bir araya gelerek İstanbul'da yaptıkları basın toplantısında, WTOO Dünya Ticaret Örgütü Başkanı Supachai Panitchpakdi'ye bir mektup göndererek Dünya Ticaret Örgütü'nden 1 Temmuz'dan önce konunun Resmi Devlet Temsilcileri arasında tartışılması için acil toplantı talebinde bulunacaklarını beyan ettiler. Tekstil ve hazır giyim AMTAC Washington Koordinatörü Augustine Tantillo ve ATMI Başkanı Cass Johnson'un da hazır bulunduğu

İstanbul Konferansı'na katılan İTKİB- USA Genel Direktörü Ziya Şükün, WWD gazete muhabirleriyle İstanbul'dan yaptığı telefon mülakatında, tekstil ve hazır giyim sektörünün birkaç ülkenin tekeline geçmesinin, ekonomik büyümesini bu ürünlerin ihracatına bağlamış gelişmekte olan ülkeler için bir felaket olacağını söyledi. Ayrıca İTKİB USA olarak bu hareketin ön çalışmalarının birkaç aydan beri yapıldığını, Amerika ve Türkiye'nin ortaklaşa karar vererek başlattıkları bu hareketin en azından kuvvetli bir birlik ve beraberlik göstergesi olarak büyük önem taşıdığını beyanına ekledi. Kotaların kaldırılmasından sonra Çin'in pazarı silip süpüreceği konusunda hem fikir olan Dünya Ticaret Örgütü üyesi ülkeler, bu hareketin tamamen destekleyicisi durumundalar. Grubun altını çizerek vurguladığı bir gerçek var ki, 1998'de kotaları kaldırılma kararı alındığında Çin'in Dünya Ticaret Örgütü üyesi olmadığı. Bilindiği gibi Çin ancak 2002 yılında resmen WTO üyesi oldu. 15 Mart tarihinde WWD (Woman's Wear Daily) gazetesinde yayınlanan diğer bir Kristi Ellis imzalı yazıda, kotaların kaldırılmasına karşılık Türk ve Amerikan tekstil ve hazır giyim gruplarının birlikte başlattığı harekete diğer ülkelerden de katılımların hızla başladığı belirtiliyor. İstanbul Declaration for Fair Trade in Tekstiles & Clothing' olarak adlandırılan hareketin en büyük hedefi, hükümetlerin baskı uygulayarak konuyu Dünya Ticaret Örgütü'nün gündemine getirebilmek. İTKİB- USA direktörü Ziya Şükün'un 15 Mart tarihinde yayınlanan beyanına göre, Türkiye ve Amerika tarafından, kotaların kaldırılması aleyhine başlatılan savaşa katılan ülke sayısı büyük bir hızla artıyor. Bugüne kadar Koalisyon Kurucusu Türkiye ve Amerika'ya ilaveten Meksika ve ikisi İtalyan, biri Belçika'lı ve biri Avusturya'lı olmak üzere 3 Avrupalı birlikle aralarında Kenya, Güney Afrika, Lesotho, Mauritius, Botswana, Namibya ve Madagaskar'ın da içinde bulunduğu 15 Afrikalı tekstil ve hazır giyim birliği de İstanbul Deklarasyonu Grubu'na dahil oldu. Meksika gruba katılırken Çin'in pazar payındaki artış dolayısıyla olumsuz etkilenen diğer ülkeleri de harekete katılmaya davet etti. Evet, Çin'e karşı hareketlilik artıyor. Tabii, bu işin bir ölçüsü de olmalı. Karambolden yararlanıp korumacılık tekrar hortlayabilir. Buna da dikkat edilmeli.

Dünya Uygur Kurultayı Kuruldu

Dünya Uygur Kurultayı 16-19 Nisan tarihleri arasında Almanya'nın Münih şehrinin Eden misafirhanesinin toplantı salonunda gerçekleştirildi.

Kurultayın açılış merasimine 11 ülkeden gelen Uygur teşkilatlarının sorumlu vekilleri, çeşitli ülkelerin insan ve hukuk teşkilatlarının mesul müdürleri ve basın mensuplarının yanı sıra Almanya da yaşamakta olan Uygurlarla birlikte toplantıya yaklaşık 300 kişi katıldı.

Çin hükümetinin bu toplantıyı iptal ettirme olasılığına karşın Kurultay hazırlık komitesi toplantının açılışına kadar, toplantının nerde, ne zaman yapılacağı ve kimlerin katılacağı konusunda kimseye bilgi vermemiştir. Bunun sonucu olarak Kurultay Hazırlık komitesi tarafından belirlenen 33 vekilden 29 vekil bu tarihi toplantıya iştirak etmiştir.

16 Nisan da başlayan kurultayın açılış merasimine Erkin Alptekin, Dolkun İsa, Asgar Can oturum başkanlığını yaptılar. Vekillerin konuşmaları Almanca, İngilizce ve Uygurca olarak misafirlere tercüme edildi. Kurultayın açılış merasiminde sıra ile Uygurların Milli rehberi Erkin Alptekin Şarki Türkistan (Uyguristan) milli kurultay başkanı Enver Can, Dünya Uygur Yaşlar

Kurultay reisi Mehmed Tohti, Almanya, Kanada, Belçika, İsviçre, Kazakistan, Kırgızistan, Türkiye, Hollanda, Norveç, Fransa gibi devletlerdeki Uygur teşkilatları ve Uygur cemaatlerinin vekilleri, BM de temsil edilmeyen milletler teşkilatı UNPO, Dünyada tehlike altındaki milletleri koruma teşkilatı, İnsan Hakları teşkilatları, Türkiye'den eski TBMM başkan yardımcısı Yasin Hatipoğlu, Almanya da faaliyet gösteren Türk ve İslam teşkilatı temsilcileri toplantıya iştirak ederek birer konuşma yapmışlardır. Toplantıda yapılan konuşmalarda Doğu Türkistan davasının bu günkü durumu ve gelecekte ki yönü hakkında fikirler dile getirildi.

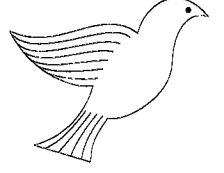
Kurultayın ikinci günü toplantının esas amacı olan tüzük değişikliği demokratik bir şekilde oylanarak kabul edildi. Birleşme kurultayının tüzüğünde yer alan ve yeniden kurulan tüm Doğu Türkistan halkını temsil eden kuruluşun adını "Dünya Uygur Kurultayı" olarak isimlendirildi. Yönetim merkezi olarak Almanya'nın Münih şehri olarak karara bağlandı.

Kurultayın 3. günü Dünya Uygur Kurultayının yetkili organlarının seçimi yapıldı. Görev dağılımı aşağıdaki şekilde yapılmıştır.

Başkan : Erkin Alptekin (Almanya)
Bşk. Yrd. : Memet Tohti (Kanada)
Bash teptish : Kuresh Kusen (İsviçre)
İcra Komitesi reisi : Alim Siyitof (Amerika)
Muavin Reisi : Aksar Can (Almanya)
Baş katip : Doklun Eysa (Almanya)
Muavin Başkanlıklar : Perhat Muhemmidi (Almanya)
: Nuri Turkel (Amerika)
: Erkin Emet (Türkiye)
: Abdurishit Turdi (Kazakistan)

Fond reisi : Ablikim Hoten
Kurultay Sözcüleri : Dilşat Reshit (İsviçre)
: Ömer Kanat (Amerika)
Kurultay temsilcileri : Kahraman ghujamberdi (Kazakistan)
: Rozi Mehmed Abdibaşev (Kırgızistan)
: Seyit Tümtürk (Türkiye)
Enformasyon Araştırma Merkez Müdürü : Dr. Erkin Ekrem (Türkiye)
İçişleri Bölüm Müdürü : Ablimit Tursun (Almanya)
Gençler Kurultay Kom. Md. : Bahtiyar Shemsiddin (Hollanda)
Bayanlar komitesi müdürü : Risalet Aripowa (Belçika)

Dernekten Haberler

8 Mart dünya Kadınlar Günü Çin Büyükelçiliği önünde protesto - Ankara

1.08.03.2004 Ankara

Dünya Kadınlar günü nedeniyle Çin Hükümetinin Doğu Türkistan'daki kadınlara uyguladığı zorunlu kürtaj ve zorunlu kısırlaştırma gibi insan hakları ihlallerini Türk ve dünya kamuoyuna bir kez daha duyurmak amacıyla 117 sivil toplum kuruluşunun oluşturduğu (Türk Dayanışma Konseyi) yürütme kurulu ile birlikte Çin elçiliği önünde basın bildirisini ve akabinde siyah çelenk konularak protesto edilmiştir. Bu etkinliğimize çok sayıda yerli ve yabancı basının dışında İstanbul'dan Türkistan Spor Kulübü Başkanı Mehmet Dönmez Bey bir otobüs Dolusu hemşerimizle, Avrasya Türk Federasyonu Gn. Bşk. Dr. Ahmet Türköz Bey ve Ankara'daki çok sayıda sivil toplum kuruluşlarından ve üniversite gençliği katılmışlardır. Desteklerini bizden esirgemeyen tüm katılımcılara teşekkür ediyoruz.

Avrupa'daki Doğu Türkistanlılar Çin'in yaptığı Barın katliamını protesto ettiler...

2.08.03.2004 Ankara

Derneğimizin organize ettiği ve Türkiye Kamu-Sen Türk Evi Salonunda akşam saat 19:00da Avrasya Türk Federasyonu Gn. Bşk.-Doğu Türkistan Göçmenler Derneği Gn. Sekreteri Sayın Dr. Ahmet Türköz ve Gazi Üniversitesi Öğrencisi Bir kızımız "Doğu Türkistan'da İnsan Hakları ihlalleri" ve "Doğu Türkistan'da Zorunlu Kürtaj ve Kısırlaştırma" konulu panel düzenlenmiştir.

Bu panele İstanbul'dan gelerek iştirak eden sayın Dr. Ahmet Türköz Beye, her zaman bizlerden desteğini esirgemeyen Türkiye Kamu-Sen Gn. Bşk. Sayın Bircan Akyıldız Beye, Türkiye Kamu-Sen Kültür ve Sanat-Sen Gn. Bşk. H. Hüseyin Yılmaz Beye ve Tüm katılımcılara teşekkür ediyoruz.

3.13.03.2004 Ankara

Türk Ocakları Ankara Şubasının Gazi Üniversitesi Kültür Merkezinde Düzenlediği "Kıbrıs ve Kuzey Irak" konulu toplantıya iştirak edilmiş, bu toplantıya katılan değerli siyaset ve bilim adamlarıyla ikili görüşmeler yapılırak Doğu Türkistan'ın uluslar arası konumu, Türkiye-Çin ilişkileri hakkında görüşülmüş ve bilgi sunulmuştur

4.21.03.2004 Ankara

Gazi Üniversitesinin tertiplelediği Nevruz Bayramı programına katılarak Öğrencilere Doğu Türkistan'da Nevruz geleneği hakkında bilgi verilmiştir.

5.21.03.2004 Ankara

İstanbul'daki Nevruz şöleninde Vali Güler'e Doğu Türkistan Bayrağı ve Gökbayrak Dergisi takdim edildi.

İstanbul Valiliği tarafından düzenlenen Nevruz Şenliği programına İstanbul'daki Doğu Türkistan Yardımlaşma Derneği ile Ankara Şubemiz birlikte iştirak edilmiştir. Sultan Ahmet Meydanındaki protokol çadırının yanına derneğimizin Otağ Çadırı kurulmuş, çadır Al ve Gök Bayraklarla süslenerek geleneksel Folklor ve Müzik kültürümüz alana gelen binlerce yerli ve yabancı

ziyaretçilere tanıtılarak ziyaretçilere Doğu Türkistan Pilavı ve ayran ikram edilmiştir.

Ayrıca Dernek Yönetim Kurulu üyemiz Sn. Abdullah Akyol ile Doğu Türkistan Yardımlaşma Derneği Gn. Sekreteri A. Kadir Ahan İstanbul Valisi Sn. Muammer Güler Beye Al ve Gök Bayrak ile Derneğimizin yayın organı olan GÖK BAYRAK dergisini takdim ederek Sayın Valimize ve Protokoldeki diğer zevata Doğu Türkistan'ın bugünkü durumu hakkında bilgi sunmuştur. Bu etkinliği düzenleyen başta sayın valimiz Muammer Güler Beye, emeği geçen tüm yetkililere, bize ev sahipliği yapan Doğu Türkistan Yardımlaşma Derneği Başkanı Sn. Seyit Tarancı Beye ve tüm hemşerilerimize teşekkür ederiz.

16.04.2004 Ankara

Dernek Genel Başkanı Seyit Tümtürk ve Ankara şube Başkanı Hayrullah Efendigil, TBMM Başkan Vekili Sayın Sadık Yakut, DSİ Genel Müdürü Sayın Veysel Eroğlu makamlarında ziyaret edilmiş ve kendileriyle yararlı bir görüşme yapılmıştır.

6.05.04.2004 Ankara

05.04.1990 Tarihinde Doğu Türkistan'ın Barın kasabasında meydana gelen "Barın Katliamı" olarak tarihe geçen Soykırımın 14.yılı münasebeti ile bir basın bildirisi hazırlanarak bütün basına, siyasi parti genel merkezlerine ve sivil toplum kuruluşlarına faksılarak Çin Hükümetinin yaptığı mezalim şiddetle kınanmıştır.

7.20.04.2004 Ankara

23 Nisan Ulusal ve Egemenlik Dünya Çocuk bayramı nedeni ile TBMM Meclis Başkanı sayın Bülent Arınç Beyin himayelerinde TBMM salonunda Alman resim sanatçısı Mr. Michael Kuhlmann' tarafından gerçekleştirilen "Dünya Çocukları resimleri sergisi" açılışında dernek başkanımız Hayrullah Efendigil ve Yönetim Kurulu üyeleri bu açılışa katılarak TBMM Meclis Başkanı Sayın Bülent Arınç Beye Çin Hükümetinin Doğu Türkistan'da uyguladığı asimile ve Çocuk katliamı hakkında bilgi vermiş ve bu konunun uluslar arası arenada dile getirilmesi istenmiştir. Ayrıca Mr. Michael Kuhlmann'a da Doğu Türkistan'daki Çocukların durumları anlatılmış ve kendisinin Doğu Türkistan'a giderek oradaki çocukların ve insanların yaşantılarını, karşılaştıkları insanlık dışı uygulamaları incelemesi istenmiştir.

8.01.03.2004 ve 30.04.2004 Ankara

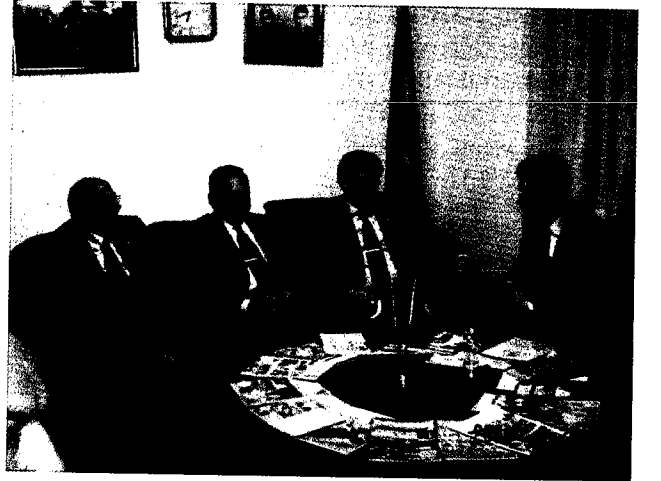
Bu tarihler arasında her cumartesi günü saat 13:00 da Türk Ocakları Ankara Şubesi Öğrenci kollarının düzenlediği Üniversite Öğrencilerine yönelik panellere iştirak edilerek panele gelen öğrencilere Doğu Türkistan hakkında kısaca bilgiler verilmiştir.

Aynı tarihler arasında Türkiye Kamu-Sen'in genel merkez binasındaki Türk Evi salonunda her Perşembe günü yapılan panellere katılarak bu panele katılanlara da Doğu Türkistan hakkında bilgiler sunulmuştur.

17.03.2004 - 28 Mart Yerel seçimler münasebetiyle ilimizde bulunan M.H.P. belediye başkan adayları başta Büyükşehir Belediye adayı Mahzar Gündoğ, Kocasinan Belediyesi adayı Memduh Uzunoğlu ve parti yönetim kurulu dernek binamızı ziyarette bulunmuştur. Bu ziyaret esnasında denek yönetim kurulu üyelerimiz ve mahalle sakinlerimizde hazır bulunmuşlardır.

24.03.2004 - 28 Mart yerel seçimler münasebetiyle ilimizde bulunan Saadet partisi yönetim kurulu üyeleri ve belediye başkan adayları başta Mustafa Akkaş -Ergün Sezer-Ahmet Bayraktar olmak üzere Derneğimizi ziyarette bulunmuştur. Dernek yönetim kurulu üyelerimiz ve mahalle sakinlerinin hazır bulunduğu bu toplantı çok sıcak ve samimi bir ortamda gerçekleştirilmiştir.

24.02.2004 - 28 Mart Yerel seçimler münasebetiyle ilimizde bulunan Doğru Yol Partisi ve yönetim kurulu üyeleri başta Mustafa Erarslan olmak üzere dernek binamızı ziyarette bulunmuşlardır. Yönetim kurulu üyelerimiz bata olmak üzere mahalleimizin ileri gelenlerinin hazır bulunduğu bu toplantıda dernek çalışmaları hakkında bilgiler verilmiştir.

28 Mart Yerel seçimleri öncesinde Sayın Mustafa Erarslan ve Belediye Başkan adayları derneğimizi ziyaret etmişlerdir.

05.03.2004 - Mahallemizin ileri gelen büyüklerimizden Nur Mehmet Yarkentli Hakkın rahmetine kavuşmuştur. Dernek yönetim kurulu olarak kederli ailelerine başsağlığı dileriz.

Dünya Basınından

Uygur Türkleri'nin bağımsızlık mücadelesi

21.04.04 / PEKİN (İHA) - Çin tarafından "terörist" örgütler olarak ilan edilen sürgündeki Uygur Müslüman gruplar, siyasi bağımsızlık için barışçıl ve şiddet içermeyen metodlar kullanma sözü verdi.

Almanya'nın Münih şehrinde 16-18 Nisan tarihlerinde yapılan toplantının ardından Doğu Türkistan Ulusal Kongresi ve Dünya Uygur Gençlik Kongresi, "Dünya Uygur Kongresi (WUC)" adı altında birleşme kararı aldı.

Doğu Türkistan Cumhuriyeti, 1940'lı yıllarda bugünkü Çin'in kuzey batısındaki Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nde kurulmuş, daha sonra Çin tarafından işgal edilmişti. Orta Asya'da bağımsız bir Doğu Türkistan devletini tekrar kurmaya çalışan grupların toplantı

sonrası bildirisinde, "WUC, Doğu Türkistan'daki Çin işgaline karşı şiddet içermeyen barışçıl bir muhalefet sürdürüleceğini ve uluslararası kabul gören insan hakları standartlarına şartsız uyulacağını ilan eder. WUC, Doğu Türkistan'daki Uygur halkının kendi siyasi geleceklerini belirleme hususundaki temel insan haklarına Çin'in saygı duyması için, Çin hükümetine daha fazla baskı yapılması konusunda uluslararası topluma çağrıda bulunuyor" denildi.

Açıklamada, 11 Eylül 2001 terör saldırılarından sonra Çin hükümetinin de uluslararası terörizme karşı küresel bir savaş başlatma adına, Sincan bölgesindeki Uygur toplumuna karşı baskılarını daha da artırdığına dikkat çekildi

Çin, ABD ile insan hakları diyalogunu kesti

Çin, ABD ile insan hakları konusundaki tüm diyalogunu kestiğini açıkladı 1989'daki Tiananmen olaylarından sonra her yıl BM'de Çin'i insan hakları ihlalleriyle suçlayan karar tasarıları gündeme geliyor.

Pekin, bu kararı, ABD'nin Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu'nda bu ülkeyi insan hakları ihlalleriyle suçlayan bir tasarımı destekleyeceğini açıklamaları üzerine verdi. Çin Dışişleri Bakan Yardımcısı, Şen Guofanf, Amerikan Yönetimi'nin bu gerginliği kasıtlı olarak yarattığını ve diyalogun temelini zarar verdiğini savundu. Çin resmi haber ajansına göre ABD'nin Pekin Büyükelçisi Clark Randt, Dışişleri Bakanlığı'na çağrıldı. Çin Dışişleri Bakanlığı, ABD'nin tavrını ülkenin içişlerine "ciddi bir müdahale" olarak değerlendirdi. Amerikan Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Richard Boucher, ABD'nin tasarıya, Çin'in insan hakları konusunda verdiği sözleri tutmaması nedeniyle desteklediğini söyledi. Boucher, Çin'de, yargısız infaz, işkence ile siyasi ve dini gruplara baskıların sürdüğünü kaydetti.

Geçen yıl Washington, insan hakları konusunda ilerleme kaydettiğini belirterek Çin'in kınanmasına karşı çıkmıştı. 1989'daki demokrasi yanlısı gösterilerin bastırıldığı Tiananmen olaylarından beri Birleşmiş Milletler'de her yıl Çin'i insan haklarıyla suçlayan bir karar tasarısı gündeme geliyor. ABD'nin bu kararı, Avrupa Birliği'nin Tiananmen olaylarından sonra konulan silah ambargosunu kaldırmayı düşündüğü bir döneme denk geldi.

Amerikan Yönetimi, Avrupa Birliği'nin Çin'e yönelik yaptırımları hafifletmesine karşı çıkıyor.

Çin'deki idamların sayısı ilk kez telaffuz edildi: Her yıl 10 bin kişi idam ediliyor

16/03/2004

Çin'de her yıl yaklaşık 10 bin kişinin idam edildiği bildirildi. Güneybatıdaki Çonking bölgesi milletvekilllerinden Çen Conglin, "Çin Gençliği" gazetesinin hafta sonu baskısında çıkan demecinde, Çin'de her yıl 10 bin kişinin idam cezasına çarptırıldığını, bu cezaların da infaz edildiğini söyledi. Çin'de idam cezası konusunda ilk kez yarı-resmi bir rakam basına yansımış oluyor. Milletvekili, "Her yıl infaz edilen yaklaşık 10 bin idam cezası, diğer ülkelerdeki idam cezalarının toplamından beş kat fazla" dedi. İnsan hakları örgütlerince idam yüzünden eleştirilen Çin, idam sayısını gizli tutmaya çalışıyor. Sadece yolsuzluk, uyuşturucu kaçakçılığı ve dizi cinayet gibi gerekçelerle infaz edilen idam cezalarının bazıları açıklanıyor. Uluslararası Af Örgütü, 2002'de Çin'de 1060 idam cezasının infaz edildiğinin açıklandığına dikkati çekmiş, ancak gerçek sayının bunun çok üstünde olduğunu son raporunda bildirmişti.

Büyük Oyun'u Kim Kazanacak

A.Halim DEDE
Trakyanın Sesi Dergisi

Soğuk Savaş sonrasında yeniden canlanan Orta Asya'daki Büyük Oyun'un en önemli aktörlerinden Çin, bölgenin yeniden Rus nüfuzuna girmesini yada Pan-Türkçü bir yapılanmaya yönelmesini istemiyor. Pekin'e göre bu iki tehlikeye karşı tek güvence bölgenin ekonomik olarak kalkınması. Bu süreçte Doğu Türkistanlılara önemli roller düşüyor.

Orta Asya'da ekonomik ve ticari büyük bir uyanış yaşanıyor. 19'uncu yüzyılda İngiltere ile Rusya arasında oynanan Büyük Oyun'un yeni versiyonunun daha karmaşık ilişkiler sistemi içinde 21'inci yüzyıla şekil verecek potansiyel taşıdığına olan inanç gittikçe artıyor.

Aktörlerden eski süper güç Rusya, uluslararası kamuoyunun az çok kartlarını bildiği bir oyuncu. Çarlık döneminden başlayan ve Sovyetler Birliği döneminde süren genişleme stratejisi çerçevesinde Moskova, Orta Asya Türk dünyasını uzun süre kontrol altında tutmuştu. Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla Rusya, kısa süreli bir duraklama döneminden sonra BDT ile yoluna devam etme niyetinde. Sovyet sonrası dönemin ilk başkanı Yeltsin'e göre, böyle bir role daha uygun bir kişilik olan KGB deneyimli Putin'in Kremlin'de oturuyor olması da Moskova açısından bir şans.

Ünlü stratejist Zbigniew Brzezinski'nin 'kara delik' olarak tanımladığı Orta Asya'ya yönelik planları olduğu bilinen aktörlerden belki en az bilineni, dev nüfusu, 2010'da dünya birincisi olması beklenen ekonomisi, uluslararası sistemdeki ağırlığıyla Çin Halk Cumhuriyeti. Pekin'in bölgeye yönelik siyasetinin en önemli parçasını oluşturan Doğu Türkistan, resmi adıyla Sincan Özerk Bölgesi'nin geleceğin Orta Asya'sında oynayacağı rolü ele alan Justin Jon Rudelson'ın değerlendirmeleri önemli ipuçları taşıyor.

Tulane Üniversitesi öğretim görevlisi Rudelson, Türkiye'de çoğu kere milliyetçi ve hissi yaklaşımlar dolayısıyla gözardı edilen ya da dikkat edilmeyen noktalara parmak basıyor. Rudelson, Soğuk Savaş'ın bitmesiyle Büyük Oyun'un ikinci devresine geçildiğini belirtiyor ve yeni dönemde adı geçen aktörleri şöyle

sıralıyor: Türkiye, Rusya, İran, Hindistan, Çin, Afganistan, Pakistan ve İsrail. Ona göre Büyük Oyun'un birinci raundundan Doğu Türkistan'ı kontrolünde tutarak zaferle çıkan Çin, görmezden gelinmek istense de ikinci raundun da en şanslı adayı ve Uygurlar'a bu süreçte büyük iş düşüyor. Rudelson, Uygurlar'ın Çin—Orta Asya ilişkilerinde aracı rolü oynayacağını öngörüyor.

Doğu Türkistan tarih boyunca dış dünyaya, farklı medeniyetlere çok açık bir tarihe sahip. Bu yüzden bölgede Hint, Çin, Türk, İslam medeniyetlerinin farkı derecelerde etkileri olmuş. Turfan, Çin Han kültüründen daha çok etkilenirken, Kaşgar daha çok İslam medeniyetinden etkilenmiş.

1949'da tamamen Çin kontrolüne girmesiyle Kaşgar ve İli'den Batı'ya doğru Türk dünyasına giden yollar devre dışı bırakılırken, siyasi, askeri, ekonomik ve ulaşım merkezi olarak Urumçi öne çıkıyor. 1962'de tamamlanan demiryoluyla Urumçi, Pekin'e daha sıkı bağlanırken, aynı yıl Sovyetler'le Çin'in arasına kara kedi girmesi bölgenin Türk dünyasıyla bağlarının tamamen kopmasına yol açıyor. Tarihten ve tabii ekonomik kaynaklardan kopuş, önce Çin destekli sanayileşmeyi ve beraberinde de kitlesel boyutlarda Han nüfusu transferini getiriyor. 1940'dan bu yana bölgedeki Han nüfusu 32 kat artarak, 200 binden 6 milyona ulaşarak neredeyse Uygur nüfusunu yakalıyor. Nüfus yapısındaki bu sun'i değişim sürerken yaşanan tek değişiklik 1985 yılında Sovyetler'le, dolayısıyla Türk dünyasıyla ilişkileri donduran sınır kapılarının tekrar açılması.

Nisbi serbesti ortamı Uygur entellektüellerin farklı farklı yaklaşımlarla ortaya çıkmasına, bu da Çin resmi politikalarının, tarih anlayışının ilk kez engelle karşılaşmasına zemin hazırlıyordu. Kaşgarlı aydınlar 11'inci yüzyıl alimlerinden Mahmut Kaşgari'ye vurgu yaparak İslami geçmişe referansta bulunurken, yazar Turgun Almas Uygurlar'ın 6 bin yıllık bir tarihe sahip olduğunu, dolayısıyla kültürlerinin Çin kültüründen eski olduğunu iddia ediyordu. İli'de ise 1944—49 yılları

arasında yaşayan Doğu Türkistan Cumhuriyeti'nin kurucu aydınlarından Ahmetcan Kasım'a gönderme yapıyordu.

Çin'in Orta Asya siyaseti ve Doğu Türkistan'ın bu siyaset içindeki yerini araştıran Rudelson, Uygurların entellektüel çeşitliliği içinden ancak tabanda daha çok taraftar bulanın başarıya ulaşacağını vurguluyor ve bölgede sosyo—ekonomik katmanların birbirinden farklı fikirlere sahip olduğu ortaya koyuyor. Ona göre çoğunlukla Han nüfusunun yaşadığı Urumçi'deki Uygur aydınlar kendilerini Türkiye ve Orta Asya Türk dünyasıyla özdeşleştirip, laik, Pan—Türkçü düşüncelere atıfta bulunurlarken, fakir köylüler kendilerini daha çok İslam'la özdeşleştiriyor. Çin'le ticaret yapan tüccar sınıf ve Çin'in geçirdiği ekonomik değişimden yararlanan zengin köylüler ise kendilerini daha çok Çin devletinin vatandaşları olarak tanımlıyorlar. Doğu Türkistan'da İslam'ın bu farklı gruplar tarafından farklı algılanış şekillerine ve Çin'in şehirden şehire değişen ve birçok açmazı içinde barındıran İslam'a karşı tutumuna değinen araştırmacı bölgenin Büyük Oyun'da Çin için niçin önemli rol oynayacağına değiniyor.

Bölge üzerindeki önemli oyuncuların İran'ın dil bakımından yalnız Tacikistan'la ilişkilerini geliştirebileceğini, ama mezhep farklılığının buna engel olduğunu belirtirken, Rudelson, Türkiye'nin 10 binden fazla öğrenciyi misafir etmesi ve bölgeye yönelik tv yayını başlatmasının altını çiziyor. Dil ve kültür olarak bölgeye çok yakın olan Türkiye'nin koordineli bir politikadan mahrum olduğunu vurguluyor. İran'ın Türkmenistan'a ihtiyaç duyduğu dünya pazarlarına ulaşma imkanını vererek etkili olmaya çalıştığını, Pakistan ve Afganistan'ın kendilerine kuzeyde İslami partnerler aradığını hatırlatan yazar, garip bir şekilde bölgeyle sıcak ilişkiler geliştiren İsrail'in özellikle sağlık, sulama ve tarım teknolojileriyle kapıları açmaya çalıştığına dikkat çekiyor. Bölgedeki 9 milyon etnik Rus'un ve yeni bağımsızlıklarını kazanan ülkelerin savunma ihtiyaçlarının Rusya'nın eline büyük koz verdiği, ama Moskova'nın ekonomik zayıflığının elini zayıflattığına inanıyor.

Türkiye şanslı, siyaseti koordinesiz!

Orta Asya ile paylaştığı uzun sınır, Sincan'da yaşayan 8 milyondan fazla bölge kökenli halk, deniz aşırı işadamlarının mali güçleri ve idari başarıları ile Çin'in Büyük Oyun'da şansı büyük. Yazara göre Çin, bölgede

yaşanacak karmaşanın Doğu Türkistan'ı da etkilemesinden çekinirken, burada bugün yaşanan sorunların İslam, Pan—Türkizm, ekolojik ve ekonomik güçlükler, Rus, İran ve Türk nüfuzundan kaynaklandığını düşünüyor ve tüm bu sorunlara karşı ekonomik kalkınma politikasıyla baş edeceğine inanıyor. Bunun için aile, din ve iktisadi bağları mümkün oldukça kullanmayı hedefliyor. Orta Asya'da ekonomik gelişmeye yardım ederek nüfuzunu hissettiren bir yandan da hem içerde, hem bölgede istikrara yardımcı olmayı düşünüyor. Çin'e göre, bölgenin yeniden Rus nüfuzuna ya da İslamcılık ve Pan—Türkizm'e kaymasını önleyecek tek faktör ekonomik kalkınma.

Bu çerçevede Çin ile bölge ülkeleri arasında sayısız iş girişimleri, petrol ve doğalgaz projeleri, bilimsel işbirliği çalışmaları yürütülüyor. Sincan'ın başkenti Urumçi bu yöndeki faaliyetlerin merkezini oluşturuyor. Özel ve kamu yatırımları artarken, Kazakistan'da Çin'li işçiler çalışıyor. Hafif tüketim malları, gıda ve teknoloji alanında çaplı bir barter trafiği ilerliyor. Kazakistan—Urumçi arasında işletmeye açılan tren yolu ya da 'Demir İpek Yolu' tüm bu işlemleri kolaylaştırıyor. Çin, Uygurları vasıtasıyla bölgede başka hiçbir rakibinin kuramayacağı hafif sanayi altyapısı kuruyor. Uygur televizyonu işadamlarının bölgede tercümansız konuştuklarını iftiharla yayınlıyor. 1985'te sınır kapalıyken sınırın Sovyet tarafında kalan Türkler'in durumunu kendilerinden iyi olduğunu düşünen Uygurlar, şimdi bölgeyi ziyaret ettikçe tersini düşünüyorlar. Urumçi'deki Uygurlar bu karşı ticaretten maksimum yararlanmak için kendilerini duruma adapte etmeye çalışıyorlar. Uygur gençler daha çok Rusça öğrenmeye çalışıyor. Kendileri için bu istikamette fazla şans görmeyen Hanlar ise İngilizce'yi tercih ediyor. Bu politikanın handikapları da yok değil. Çin'in petrol kaynaklarının üçte biri bu bölgede bulunuyor. Bölge tam bir meyve sebze deposu. Tarım imkanı muazzam ve Çin sonuna kadar değerlendiriyor. Alvin Toffler'in tahmininin aksine Çin'in patlamayacağına inanan yazar, şu fütürist yaklaşımlarda bulunuyor: "Komünist Parti son kullanma tarihi geçtiği için devre dışı kalacak. Çin yakın zamanda demokrasiye geçemeyecek. Orta Asya ekonomisini kontrol edecek. Uygurların da yardımıyla Büyük Oyun'un ikinci yarısını Çin kazanacak."

Çin hakkında iyimser olanların mı, kötümser olanların mı haklı çıkacağını zaman gösterecek.

1911-1955 YILLARI ARASINDA DOĞU TÜRKİSTAN AYAKLANMALARI

İlyas KARA

Mimasinan Fen-Edebiyat Öğrencisi
Danışman Prof.Dr.Ahmet TAŞAĞIL

Çin işgali Doğu Türkistan'ın sadece hürriyetini kaybetmesiyle kalmamış, aynı zamanda bu bölgeyi Türk dünyası'nın ekonomik olarak en zayıf coğrafyasına dönüştürmüştü. Ülke tam bir diktatörlüğe sahne olmaktaydı. Doğu Türkistan sosyal hayatta iki sınıfa bölünmüştü. Türk tarihine ve kültürüne tamamı ile aykırı ve yabancı Çinliler idi. İktisadi yönden müreffeh bir hayat süren Çinliler, çok geniş imtiyaz ve haklara da sahiptiler.

İkinci sınıf ise Türkler idi. Kendi vatanında parya konumuna düşmüş olan Doğu Türkistan Türkü işgalci gördükleri Çinli lerle asla temasa geçmemişlerdir. Çin'e vergi ödeyen Türk halkı geçmişten de edindiği acı tecrübeler sonucu-bulacakları ilk ortama kadar susmayı yeğlemişlerdir. Çinli yöneticilerde yerli halktan herhangi bir tepki görmedikleri ölçüde bir müddet Türk halkına karışmamışlar, keyiflerine bakmışlardır. Ama her şeye rağmen Türk'ün Çin hegemonyasına karşı kinleri körelmemekte aksine bilenmekteydi.

Çin'e karşı ilk fırsatta ayaklanacak olan Doğu Türkistanlılar, Çinli idarecileri bir yandan da rüşvet ile oyalıyorlardı. Çünkü Çin'in dayanılmaz baskısı ancak rüşvetle hafifletiliyordu. (1) Rüşvete alışmış Çin memur ve yöneticileri (2) bu yöntemle kolayca avlanıyor, halk bir nebze de olsa soluk alıyordu. Olaylar bu şekilde akarken 1911 yılı gelip çattı. Ortam yavaş yavaş ısınıyor, ufak çapta da olsa kıpırdanmalar görülmüyordu. 1911 yılında Çin'de büyük ihtilal olmuş, Pekin'de Mançu Hanedanı'na karşı Sun-Yat-Sen İhtilali patlak vermişti. Çok geçmeden Cumhuriyet kurulmuş, bu da Doğu Türkistan'ın merkezden kopması için tarihi bir fırsat sunmuştu. (3)

Çin'in kendi içindeki hesaplaşmasını fırsat bilen İli bölgesi halkı, 1912 yılında kendi hükümetini kurmaya karar verdi ve silaha sarıldı. Doğu Türkistan'daki genel Vali Yuan Ta-Hua, olayları önleyemeyince çekildi. Yerine meşhur Yang Tseng-Hsin geçti. Fakat Yang da olayları önleyemedi. Bağımsızlığa susayan Doğu Türkistanlılar mücadeleyi bırakıyorlardı. İşte bu nazik devrede olayın içine Ruslar girdi. Sözde kendi tebaalarını korumak maksadıyla Urumçi'ye 1000 kadar Kazak askeri sev kettiler. (4) Fakat Yang akıllı davrandı. Rus işgalinin tehlikesini anlatıp Türklere anlaşma teklif etti. Ama Türkler bu teklifi reddettikleri gibi üstüne üstlük Ruslarla anlaştilar. (5) Ticari bakımdan Doğu Türkistan'la sıkı bağları bulunan Ruslar bundan sonra bölgede daha çok etkili olmaya başladılar.

Ama Yang çok geçmeden müzakereler yoluyla ayaklanmaya son vermeyi başardı. Akabinde de Çin Cumhuriyeti Başkanı Sun Yat-Sen'den aldığı geniş yetkilerle Doğu Türkistan'da müstebit bir idare kurdu. Sınırsız bir salahiyyete sahip olan Genel Vali Yang, 1928'deki sulkaat sonucu öldürülene dek bölgede tam bir terör havası

estirdi. Görüldüğü gibi Doğu Türkistan iki düşmanla karşı karşıyadır. Biri ezeli düşman Çin, öbürü dünyanın iki süper gücünden biri Rusya dir.

1912'den 1931 yılına kadar Doğu Türkistan'da öyle gözle görünür bir başkaldırı göremiyoruz. Ama Uluğ Türkistan'ın doğusunun aksine batısı oldukça hareketli ve sıcak olaylar yaşanmaktadır. Şöyleki

20. yüzyılın başlarında Batı Türkistan'a milliyetçilik fikirleri yerleşmiş, özellikle 'Basmacılık' Rusya'yı uzun müddet zarara uğratmıştır. Rusya'nın 'Basmacılık' diye küçümsediği Batı Türkistan'daki bu son milli ayaklanma 20. yüzyılın ilk çeyreğindeki yıllarda yoğunlaşmaktadır. (6) Sahnede ise Enver Paşa vardır. Charles D. Haley'in "tipik bir cesaret adamı ve akil almaz bir asker (7) Osmanlı standartlarında modern bir düşünür" (8) olarak nitelediği Enver Paşa komutasındaki 'Basmacılar' Ferganayı ele geçirecekler ve Ruslara korkulu rüyalar gördüreceklerdir.

Bunlara bir de Azerbaycan'ın Mehmet Emin Resulzade önderliğinde 28 Mayıs 1918'de bağımsızlığını ilan etmesi (9) ve diğer Türk Cumhuriyetleri eklenince Ruslar iyice zor durumda kalmışlardır. 'Bir defa yükselen bayrak bir daha inmez' diyen Resulzade Batı Türkistan ve Azerbaycan tarihi için önder bir şahsiyet, sembol bir devlet adamıdır.

1952 yılında Korkunç İvan'ın Kazan Hanlığını ele geçirmesiyle (10) Asya'ya yayılmaya başlayan Rusya 'Rusya'nın ideali, hukuka dayalı bir Dünya Devletler Topluluğunun gerçekleştirilmesidir' (11) kılıfıyla önüne çıkan engelleri, güçlü ordusunun da vasıtasıyla tek tek yıkıp geçmiştir. İşte Rusya'nın bu durumu Doğu Türkistan Türklüğünün bütün bağımsızlık hamlelerini akim bırakmıştır, Çin'i defalarca yenip tam bağımsızlığa uzandıkları sırada Rus müdahalesiyle amaçlarına ulaşamamışlardır. Bu durumu ileriki sayfalarda sık sık göreceğiz..

KUMUL AYAKLANMASI (1931)

Doğu Türkistan'ı 16 yıl boyunca diktatörlük ve baskıyla yöneten Yang Tseng-Hsin halka zulmettiği gibi, bölgenin kaynaklarını acımasızca sömürmüş, müthiş bir servet edinmişti. Yang zamanında rüşvetçilik adamakıllı artmış, rüşvetsiz iş görülmez olmuştu. Çinli yöneticilerin zengin edilmesi için halk yağma edilmekteydi. Nitekim Çin hükümetinin baskıcı zihniyet getirdiği ekonomik bozukluk ve ağır vergiler Avrupalıların gizli servislerine bile konu olmuştur. (13)

Genel Vali Yang nihayet 7 Haziran 1928 yılında bir suikast sonucu öldürüldü. (14) Yang'ın ölümünü müteakip de yerine Kansu'lu Çin Şu-Jen atandı. Çin Şu-Jen iktidarını sağlamlaştırmak için radikal sayılacak bazı önlemler aldı. İsa Yusuf Bey'in hatıralarında Çin Şu-Rin diye

bahsettiği(15)genel vali önce Doğu Türkistan'daki polis istihbarat gücünü kuvvetlendirdi. Ordu ve emniyet mensuplarının maaşlarını iki kat arttırdı.Yeni üniformalar getirtti. Orduyu yeni silahlarla güçlendirdi.Kilit mevkilere kendi akraba ve hemşerilerini atayan Çin'in yaptığı icraatlara baktığımız zaman O'nun Doğu Türkistan Türklерinden oldukça korktuğu anlaşılmalıdır.Prof. Dr.Tahir Çağatay'ın,'İşçi sınıfını kullanarak iktidara gelip daha sonra vaatlerinin tam tersine hareket eden kızıl emperyalizm'(16)diye nitelediği komünizm, Çin Şu-Jen aracılığıyla Doğu Türkistan'da müthiş bir terör estirmektedir.Çin Şu-Jen zulümde ve terörde selefini aratmamakta, halkı infiale sevk etmekteydi.

Çin'i Yang'dan ayıran faktörler ise onun selefinden daha beceriksiz olmasıydı.O'nun yönetiminde Doğu Türkistan ekonomisi daha kötüye gitmekteydi. Ağır vergiler,körüklenen enflasyon,yer altı ve yerüstü kaynaklarının acımasızca sömürülmesi,altın madeninin Çin'e kaçırılmasıyla Doğu Türkistan halkı fakirleştikçe fakirleşmekteydi.Bölge üstüne üstlük yabancılara kapatılmakta, hür dünyadan iyice soyutlanmaktaydı. Bütün bu olumsuz manzaralara halkın bağımsızlık ateşiyle tutuşması da eklenince artık Kumul isyanı kaçınılmaz hale geldi.

Mehmet Emin Buğra'nın haksız istilanın bir sonucu(17)diye nitelediği Kumul İsyanı'nın görünürdeki sebebi ise Çinli bir polis şefinin bir Türk kızıyla zorla evlenmek istemesidir.(18)

İsyan patlamadan Çin Şu-Jen'in Kumuldaki bazı uygulamalarına iyi bakmak gerekiyor:1911 yılında Çin'de ihtilal olduğunda Kumul Hanlığı'nın başında Maksud Han bulunuyordu. O,orta Asya'daki son hanlığının temsilcisiydi. Çinlilere dost görünen Maksud Han,Yang zamanında ülkesinin yarı özerk statüsünü iyi muhafaza etmişti.Uygur geleneklerine oldukça bağlı ve dindar bir şahsiyet olan(19)Maksud Han,ülkenin vergisini topluyor ve asayiş işlerine bakıyordu.Maksud Han,genel valiye yıllık haracını ödüyor,genel Vali'den sembolik de olsa resmi para yardımı alıyordu.Halk bu dönemde refah içindeydi ve tarım iyi getiriyordu.Kısacası Kumul'un özerkliği her haliyle genel Vali Yang'ın işine gelmekteydi.Ama her şey Yang'ın ölümüyle ters yüz olacak,bölge bir barut fıçısına dönecektir.

Çin Şu-Jen,selefine aksine Kumul'un önemini kavrayamadı.1929 yılın da Kumul'da sıkıyönetim ilan etti.Bu arada sıkıyönetim ilanının ardından çok geçmeden 1930'un Mart ayında Maksud Han öldü. Yerine de oğlu Nasir geçti. Fakat halk Nasir'i sevmiyor,kendisine güvenmiyordu. Kumul'u kendine bağlamayı düşünen Çin Şu-Jen Nasir ve Yolbars'ı Urumçi'ye çağırdı.Olayların seyri çok hızlıydı.Yolbars ve Nasir Urumçideyken bakanlar kurulunu toplayan Genel Vali Çin,Kumul Hanlığını ortadan kaldırıldığını ve Kumul'u üç yönetim bölgesine ayırdığını ilan etti.Nasir'a Doğu Türkistan Eyalet Hükümetinde baş müşteşarlık görevi verdi.Çin Şu-Jen omu bir müddet mahpus tuttu.Nasir ancak Çinli memurlara rüşvet vererek kurtulmayı başardı.Yolbars ise bir grup Çinli memurlarla Kumul'a gönderildi.(20)Kumul Hanlığı Doğu Türkistan Türkleri için dini yönden büyük öneme haizdi. Bunun yanında Hanlığın lağv edilmesini müteakip bölgeye yoğun bir Çinli nüfusu akmaya başlayınca Kumullu Uygurlar iyice rahatsız olmaya başladılar. Halk yeni Çinli yönetimi tanımıyor, ayaklanmak için bahane

arıyordu.Artık barut fıçısının patlaması için bir kibrit çöpü gerekiyordu.Bu da Çang-Mu adlı bir polis şefinin bir Türk kızına aşık olması ve onunla zorla evlenmek istemesiyle kendiliğinden gerçekleşti. Olayı dönemin canlı şahitlerinden Mehmet Emin Buğra Bey genişçe zikretmektedir.

Hotunham köyündeki bir zabıt,oranın en büyük adamı olan Salih Dorga'nın kızını almak için zor kullanmaya başladı.Müslüman kızının Çinli ile evlenmesine Türkistanlılar hiçbir zaman tahammül edemezlerdi.Salih Dorga buna rıza göstermiş görünerek nikah düğününe 50 kadar Çinliyi çağırıp hepsini öldürdü ve Çin'e karşı isyan etti.(21) Olayı İsa Yusuf Alptekin de hatıralarında ele alıyor.Onun anlatımı ise biraz farklı niteliktedir.İsa Bey'e göre 'Karakol komutanı illa alacağım deyince bizimkiler bir tuzak kurmuşlar.Verelim,bir düğün yapalım demişler. Kızı olan baba Bir Türkistan erkeğine kız elbisesi giydirmiş.Düğün olmuş,onları gerdeğe sokmuşlar.O kuvvetli Türkistanlı erkek gerdek odasında Çin karakolunun komutanını boğup öldürmüş.İsyan bununla başlamış.(22)

Bu şekilde patlak veren isyan kısa sürede yayılmaya başladı.Öldürülen komutan Çang ve askerlerinden ele geçirilen 20-30 tüfeğe el koyan Doğu Türkistanlılar,önce Kumul'a yerleştirilen Kansulu göçmen Çinlilerin mahallesine saldırdılar.100 haneden oluşan bu mahalledeki bütün Çinlileri katleden Türklер Çin karakollarına yöndiler.Buradaki silah, erzak ve cephaneliğe el konulup bütün askerleri ve tahsildarları öldürdüler.Karakollardan elde ettikleri silahlarla biraz daha güçlenen Türklер hedef olarak Kumul'u belirlediler. Şehirdeki nüfusun kahir çoğunluğunu Türklер teşkil ediyordu. (23)Onun için zapt edilmesi fazla zor olmadı.İsyan kısa sürede genişledi.İsyanın kıvılcımı Doğu Türkistan'ın her yerine dalga dalga yayıldı.

İsyanı başlatan Salih Dorga'nın yardımına çok geçmeden Hamili Hoca Niyaz,Tungan Generali Ma Sing-Jin de koştı.(24)Türkistan millî kurtuluş savaşını çocukluk yıllarında yaşayan ve bı olaylardan derinden etkilenen 4 ağabeyini de be savaşta kaybeden (25)Sovyetlere karşı Türkistan ordusunun kurulmasında büyük faaliyet ve mücadeleleri olan(26)Baymirza Hayit,Ma Sing-Jin'in kabiliyetli bir Tungan Generali olduğunu(27)söyler.

Artık Doğu Türkistan'ın her yerinde ayaklanmalar baş gösteriyor,Türklere başta Tunganlar* olmak üzere ülkedeki bütün topluluklar katılıyordu.Bu Kumul İsyanını diğer isyanlarda ayıran önemli bir faktördür.

Ama isyan her şeye rağmen gelecek için fazla ümit vaat etmiyordu.İhtilalin önemli isimlerinden Mehmet Emin Buğra Bey'in bu konudaki tespitleri oldukça önemlidir:'Siyasetten haberim yoktu. Çünkü bu hususta bana bir şey öğretilmemişti. Yaşadığım çevrede milletimin geleceği için çalışabilecek hiçbir kimse bulamadığım için çok ümitsizdim.Kendimde dahi, bu hususta faydalı olabilecek bir kabiliyet ve şartın mevcut olduğunu göremiyordum.Nihayet memleketin büyük şehirlerini ziyaret etmek için 1931'de seyahate çıktım.Tanıdığım aydınlarla görüştüm.Onların kalbide kederliydi.Fakat 'pratik bir harekete girişmeye hazırım diyen birisine rastladım.Bu zat Gulca kadısı Sabit Damullah idi.Onunla birkaç gece uzun boylu konuştuk.Her ikimizde,silahlı bir çatışmadan başka çare kalmadığına mutabık kaldık.(28) İlerde de görüleceği üzere bu işin başını

çeken liderlerin birbirleriyle bağlantı kuramaması sonucu ülkenin her tarafına yayıldığı halde isyan maalesef amacına ulaşamayacaktır.tekrar isyanın safhalarına geçiyoruz.

Kumul'un ele geçirilmesinden sonra durumun çıkmaza girdiği görüldü.Çinli askerler etrafı surlarla çevrili eski Kumul şehrine girip kapıları kapattılar.Cephanelik hala ellerindeydi.Uygurlara ise hiçbir silah ve istihkamı olmayan yeni şehir kaldı. Forbes'e göre bu isyan büyük bir ihtilalin öncülüğünü yapan bir kıvılcım niteliğindedir ve Uygur Türklerinin ileri gelenlerince sistemli olarak planlanmıştır.(29)

Öte yandan Tanrı dağlarında gizlenen Yolbars Han,gizlendiği yerden çıktı ve Hoca Niyaz Hacıya katıldı.Çok geçmeden de Ma Çung-Jin de emrindeki Tungan (Dönggen Dungan) larla birlikte isyana katıldı.Peşinde Karlık Dağ'daki Kırgızlarda ihtilale iştirak etiler.Kazak Türkleri ve Kuzeydoğudaki Türkler Barkul'daki Kazaklarda işin içine girince ihtilalciler büyük bir moral ve güç kazandı.Ne yazık ki Doğu Türkistan Genel Valisi Çin olayların henüz farkında değildi.O,bakanların uzlaşma teklifinin tam tersine hareketle ayaklanmanın şiddetle bastırılması taraftarıydı.Çin,bu amaçla bölgeye,kuşatma Çinli askerleri kurtarması için 300 kişilik bir takviye kuvveti gönderdi.Fakat hepsi ihtilalciler tarafından öldürüldü.Kuşatma altındaki Çinli askerler arasında çok geçmeden açık baş göstermişti.*bile Ama Çin ne pahasına olursa olsun kararlıydı.Çok geçmeden de gönderdiği ikinci bir kuvvet eski şehirdeki hükümet askerlerine ulaştı.Bunda kırsal kesimde oldukça güçlü olan Türk ordusunun Kumul eski şehrindeki Çin ordusuna karşı koyabilecek silah ve cephanelerden mahrum olmasının da büyük payı vardı.

Çin ile tek başlarına mücadele etmenin oldukça zor olduğunu gören Türk liderler dış yardımdan başka çare olmadığını kanaatine vardılar.Bu amaçla Yolbars Han'ı önce Nanking'deki rejim muhalifi Kuomingtang hanedanına yolladılar.Buradan bir sonuç elde edemeyen Yolbars Han Kansu eyaletini geçti ve Tungan General Ma Çung-Ying'le temas kurdu ve yardım istedi.Bu Ma Çung-Ying için bulunmaz bir fırsattı.

Maceralı bir hayat süren Ma Çung-Ying halk arasında 'Küçük kumandan' olarak anılmaktaydı.Forbes,Yolbars'la görüştüğü sırada Ma Çung-Ying 17 yaşında olduğunu belirtir.Yolbars Hanla görüşüp kararını veren Ma,hiç vakit kaybetmeden emrindeki 500 askerle Kumul tarafına gelip

Hoca Niyaz ve Kumul Türkleri ile birleşti. Bu arada Hoca Niyaz'ın 700-800 civarında bir kuvveti vardı.Birleşen iki kuvvet hemen harekete geçti.6000 kadar Çin askeri imha edildi.Kumul'da bulunan 8000 kişilik Çin Gamizonu kuşatma altına alındı.(31)Genel vali Çin,bunun üzerine birGenel Vali Çin Şu-Jen,ihtilalcilere kafa tutabilecek tek güç olan Moğolları tüm çabalara rağmen yanına çekemediyse de,lli vadisindeki Beyaz Ruslar la temasa geçti.Bu emelinde başarılı olduğu gibi onlardan 'Beyaz Rus Gönüllüleri'adı altında bir birlik oluşurdu.Bundan sonra 250 kişilik bir birliği Kumul'da kuşatma altında bulunan Çin askerini kurtarması için harekete geçirdi.Komutan ise,Albay Pappengunt'tu.Bu birlik oldukça tecrübeli askerlerden müteşekkildi.Takviye gücün geldiğini haber alan Ma,askerlerinin büyük bir kısmını Kumul'dan aldı ve bu yeni birliği karşılamaya hazırlandı.Yapılan ilk çatışmada Ma Çung-Jing bacağından yaralandı ve Kansu eyaletinin Kuzeybatısına çekildi.Olayın canlı şahitlerinden biri olan Mehmet Emin Buğra Kumul isyanının Nisan 1933'e kadar sürdüğünü söylemektedir.(35)

Kumul ayaklanmasının tam olarak amacına ulaşamamasının iki temel nedeni vardır:Birincisi Hoca Niyaz ile General Ma Çun-Ying'in arasındaki anlaşmazlık(36) ikincisi de Doğu Türkistan Türkleri arasındaki iletişimsizlik ve lidersizliktir.(37) Halkın moralsizliği ve düşmanın gücünün bilincinde olması isyanın hedefe ulaşamamasındaki diğer bir faktördür.Burada İsa Yusuf Bey'in Hoca Niyaz-Ma anlaşmazlığına koyduğu teşhisi belirtmekte fayda görüyoruz. İsa Yusuf Alptekin General Ma'ya oldukça soğuk yaklaşmaktadır:'Mayıs 1931'de Ma Cun Yin çıkmış sahneye,Çinli Müslüman.Bahanesi Kumul ayaklanmasına yardım etmek .Asıl amacı Doğu Türkistan'ı ele geçirmek.Doğu Türkistan'a hakim olmak Bizi gene eskileri gibi muamele edip idare etmek.Bir zamanlar birlikte harp etmiş. Mütemediyen Çinliler kaybetmiş.'(38)

Kumul ayaklanması Doğu Türkistan tarihi için oldukça önemli bir yere sahiptir.Bu ayaklanma Türk halkının bağımsızlık duygusunu iyice körüklemiş,Turfan ve Hoten isyanlarının kıvılcımını tutuşturmuştur.Ama Doğu Türkistan Türklüğü için bir de olumsuz bir sonucu vardır:O da Rusların Doğu Türkistan da ki nüfuzlarının iyice artması,çok geniş ayrıcalıklar elde etmeleridir.

1-Hayit,Türkistan Rusya ile Çin Arasında.sh,307.

2-Andrew D.W.Forbes,Doğu Türkistan da ki Harp Beyleri,sh,40.

3-Zafer Selvi-Mansur Teyci-Abdülvahap Kara,Kazakların Doğu Türkistan'dan Anadolu ya Göçü ve Osman Taştan,sh,12.

4-Hayit,age,sh,307

5-İslam Ans.,cilt 12/2,sh,428.

6-Saray,Türkistan Türkleri,sh,30

7-Charles D.Haley,Son Savaşçı Enver Paşa,sh,128.

8-Haley,age,sh,26.

9-Resulzade,Azerbaycan Cumhuriyeti,sh,xv.

10-Akdes Nimet Kurak,Rusya Tarihi,sh,187-188.

11-Tahir Tamer Kumkale,Tarihten Günümüze Türk-Rus ilişkileri,sh,80.

12-Forbes,age,sh,52.

13-İngiliz Gizli Servisi(M15)'e göre Turanlılar ve Pan-Turanizm,sh,220.

14-Forbes,age,sh,60.

15-Alptekin,age,sh,246.

16-Tahir Çağatay,Kızıl Emperyalizm,sh,115.

17-Buğra,Şarkî Türkistan Tarihi,sh,532.

18-İslam Ans.cilt 12/2,sh 429.

19-Forbes,age,sh,475.

20-Forbes,age,sh,79.

21-Forbes,age,sh,82.

22-Buğra,Doğu Türkistan,sh,29.

23-Alptekin,age,sh,188-189.

24-Forbes,age,sh,85.

25-Hayit,age,sh,309.

26-Saray,Doğumunun 65.Yılında bay Mirza Hayit,Hayatı ve Eserleri,sh,10.

27-Kemal Özcan.Dr.Mirza Hayit'in Türkistan Araştırmaları ve Millî Mücadelesindeki Rolü,sh,15-24.

* Tungan Müslüman Çinli demektir.

28-Hayit,age,sh,309.

29-Buğra,Doğu Türkistan,sh,29.

* Forbes Çinli askerler arasında esrar alışkanlığının oldukça fazla olduğunu belirtir.

30-Forbes,age,sh,85-86.

31-Forbes,age,sh,88-89.

32-Forbes,age,sh,92.

* Bu iddia sadece Forbes'e aittir.Diğer kaynaklarda böyle bir bilgi mevcut değildir.

33-Togan ,1929-1940 seneileri arasında Türkistan'ın Vaziyeti,sh.16-17.

34-Togan,age,sh,17.

35-Forbes,age,sh,103.

36-Forbes,age,sh,106.

37-Forbes,age,sh,110.

38-Buğra,Doğu Türkistan,sh,30.

Uygurlarda Nevruz

Nizameddin Hüseyin

Xinjiang Ribao (Doğu Türkistan Günlük Gazetesi) muhabiri, araştırmacı, yazar

Türkiye Türkçesine Aktaranlar

Nuraniye H. EKREM

Hacettepe Üniversitesi, Tarih Bölümü, Doktora öğrencisi

Refide GÜRSES

Türk Dil Kurumu Uzmanı

1- Nevruz Hakkında:

Milâdi takvime göre her yılın üçüncü ayının 21. günü Nevruz günüdür. Nevruz, Farsça kökenli bir kelime olup Uygurların dilinde bu kelime yeni yılın ilk günü, yani yeni gün, yılın ayrıldığı gün, yılbaşı anlamına gelir. Nevruz, hayatımızın her yıl yenilenip yeni bir yaşa girdiğimiz ve yılın başlangıcı olan önemli bir gündür. Bu günü Uygurlar bayram olarak kutlarlar.

Bu gün hangi tarihten itibaren bayram olarak kutlanmaktadır ve ilk kimler tarafından kutlanmıştır? Dinî bayram mıdır, millî bayram mıdır? Uygurlar ne zamandan beri bu günü bayram olarak kutlanmaktadırlar? gibi çeşitli sorulara cevap vermeden geçemeyiz.

Nevruzun kimlere ait olduğu meselesinde, birkaç hissî esere veya rivayete dayalı olarak cevap vermek ilmi değildir.

Tarihî kaynaklara göre, Asya'dan Küçük Asya'ya kadar olan geniş alan içinde yaşayan Çinliler, Japonlar, Vietnamlılar, İranlılar, Araplar, Hintliler, Kürtler, Moğollar ve Türk kavimleri (Uygur, Kazak, Kırgız, Özbek, Tatar, Türkmen, Azerî, Yakut, Teleut, Karakalpak, Salar, Başkurt, Çuvaş, Macar, Kumuk, Karaçay gibi 30'dan fazla Türk boyu) de Nevruz'u kendi geleneklerine örf ve âdetlerine göre kutlarlar. Çince kaynaklarda meselâ: Tarihî Hatıraları¹ Hanname² (Han Sülalesi Tarihi) gibi eserlerde bu konuyla ilgili bilgiler bulunmaktadır.

Çince kaynaklarda nevrüz, hem yıl, mevsim, ay ve gün gibi dördü zaman diliminin; hem de yıl, ay ve gün gibi üçlü zaman diliminin başlangıcını ifade etmektedir.

Yeni yılın başladığı (nevrüz) ve kainattaki bütün şeylerin yenilediği bu günde insanlar eski tarihlerden itibaren çeşitli eğlenceler düzenlemişler ve çeşitli faaliyetlerde bulunmuşlardır. "Başlangıçta bu günde hava durumunu öğrenmek için fal açmak, Tanrı'dan

rahmet (yağmur) dilemek gibi çeşitli düzenlemeler zaman içerisinde yavaş yavaş bir bayram hâline dönüşmüştür..."

Tarihî kaynaklarda Nevruz Bayramı hakkında; Hint, Arap ve İran ile ilgili çeşitli rivayetler bulunmakta ve Hintlilerin, Arapların v.b. toplumların atalarının nevrüzü çeşitli şekillerde kutladıkları bildirilmektedir.

Nevruz ile ilgili bir rivayete göre bu gün Nuh tufanının bittiği gündür. Bazı Müslümanlara göre nevrüz Hz. Muhammed'e peygamberliğin verildiği gündür. Onlar bundan dolayı o günü bayram olarak kutlarlar.

Uygurlar de ise Nevruz ile ilgili olarak pekçok rivayet bulunmaktadır: "...Eski tarihlerde Türk kavimlerinin ataları Batı Denizi'nin batısında yaşıyorlardı. Burada yaşarken Hunların Aşına adlı soyu düşmanlarının taarruzuna uğradı ve 10 yaşında bir çocuk haricinde herkes öldürüldü. Bu çocuk kolları ve bacakları kesilmiş hâlde bir kamışlığa atıldı. Daha sonra çocuğun bir dişi kurt sayesinde hayatını sürdürdüğünü öğrenen düşmanlar, çocuğu öldürmek için geldiler, fakat dişi kurt bu çocuğu Altay dağları ile çevrili meskun yerdeki bir mağaraya götürdü ve çocuğu orada büyüttü. Dişi kurdun hu çocuktan 10 tane erkek çocuğu oldu. Bu çocuklar ergenlik çağına geldiğinde komşularının kızlarıyla evlenip birer aile kurdular. Bu ailelerden de 10 kabile meydana geldi. Bu kabilelerden birinin adı da Aşına idi. Bunlar 4 asır mağarada yaşayıp çoğaldıktan sonra, bir kahramanın önderliğinde bu dağdan çıkıp geniş alanlara yayılmışlardır ve zamanla çeşitli beylikler, hanlıklar, devletler kurmuşlardır..." Bu rivayetten de anlaşılacağı üzere Uygurlara göre nevrüz ikinci kez dünyaya yayılan gündür.

Yukarıda anlatılan rivayetten şöyle bir sonuca ulaşmak mümkündür: Bence nevrüz insanlık âlemi daha totem devresindeyken, daha millet hâline gelmemişken bile, hatta tarihimizin bilinmeyen çağlarında bile bir ayın, bir bayram olarak şekillendiği

için ona millî bayram, dinî bayram veya resmî bayram gibi kavramlar yüklemek ya da herhangi bir millete mal etmek doğru olmaz. Nevruz şenliklerini, nevrüz geleneklerini veya nevrüz kutlamalarını millî veya dinî olarak vasıflandırmak bu durumda yanlıştır. Biz nevrüzü, Çağan, pasga ve diğer uluslararası bayramlar gibi görmekteyiz.

2- Uygurların Nevruz Ananesi:

Uygurların büyük âlimi Kaşgarlı Mahmut Divanî Lügat'it-Türk adlı eserinde nevrüz hakkında şunları yazmaktadır. "Yenigünden sonraki ilkbahar ayına oğlaklar ayı derler, ondan sonraki aya ulu oğlak ayı denilir. Çünkü bu ayda oğlaklar büyümüş olur..." (DLT, Besim Atalay, I. Cilt, 347 s.: Uygurca Neşri, I. Cilt, 452 sayfa)

"..İnsanlar ve tüm canlılar nevrüz ile canlanmış, nevrüz alemin mutluluk anası, bereket ve sevinç kaynağı, bu yönden insanlar birbirlerine gönüllerini açarak, bütün el açıklığını ve sevinçlerini ortaya koyarlar.

Yukarıda belirtildiği üzere Uygurlarda nevrüz geleneği hakkında şöyle bir değerlendirme yapmak mümkündür. Nevruz çok eski tarihlerden itibaren Uygurların ruhuna, yaşantısına sindiği, mutluluklarına mutluluk katıldığı en kutlu bayramlardan biridir. Bu günü Uygurlar büyük bir coşkuyla kutlar.

Uygurlarda nevrüz kutlamaları ile ilgili düzenlemeler veya gelenekler, "Tokuz kılık" ya da "Tokuz Oğul" ananesi çerçevesinde gelişmektedir. Eskiden heri bu ananeler devam etmektedir. Bu ananeler aşağıda toplu olarak verilmiştir:

I. Eski Yılın Bitişi Şenliği. Nevruz davulu çalınarak nevrüz başlar ve her yerde nevrüzün başladığına işaret olarak her mahalle davullar çalınır. Ev ev dolaşılıp nevrüz eşarp, nevrüz beg, nevrüz selâm, nevrüz gel gibi gösteriler icra edilir. Herkes köy ayını için oturlar. Herkes bu ayine elinden geldiği nispette (un, yağ, şeker, pirinç, kuruyemiş, ekmek v.b.) şeyler getirir. Çeşitli mahallelerin (kasaba, köy v.s.) merkezlerinde asılan kazanlarda bu getirilen şeyler pişirilir.

Tapkını koy keltürür
Tapalmıgan çoçe horuz
Tapkını gül keltürür
Tapalmıgan bir baş piyaz
(Bulursan koyun getir
Bulamaz isen piliç getir
En güzeli bulabilen getirir
Bulamazsa bir baş soğan getirir).

Bu dörtlükte de belirtildiği üzere her bir kişi bu yemeğe katkıda bulunmak ister. Yemekler pişirilip

dağıttuktan sonra. ayine geçilir. Ayinden sonra el sıkışılıp herkes birbirini "yeni yaşın kutlu olsun" diyerek tebrik eder ve öpüşür.

Ayin sofrasında birlikte oturulup birlikte yenilip içilip, birlikte dua edilip kardeşlik duyguları içinde tüm insanlar; bir ten, bir can ve bir vücut olarak telakki edilir. Yani kısacası bu günde, insanların birlik ve beraberlik içinde olduğu ifade edilir. Buna "Nevruza çıkış" adı da verilir. Bu dokuz kılığın birincisidir.

2. İnsanlar arasından ayrılmış, ebediyete göçmüş kişilerin, devlet büyüklerinin kabirleri ziyaret edilerek dualar edilir. Buna "nevrüz duası" da denir.

3. Üçüncü ananeye göre tüm yerleşim birimlerinden insanların birbirlerini ziyaret etmesi, yeni yaşını kutlaması, yetimlere yardım etmesi, u bölgenin büyüklerini ziyaret etmesi, kötü kişilere nasihatta bulunması, halkı düşünmesi gibi hasletler icra edilir. Buna "Nevruz ziyareti" de denilir.

4. Her bir yerleşim biriminde, orta yaş, genç veya çocuk gibi çeşitli grupların temsilcileri bu günde çeşitli nevrüz oyunları icra ederler. Nevruz nameleri, nevrüz pirleri, nevrüz koşukları kısacası herkes bu günde bildiğini ortaya koyar.

Bazı kaynaklara göre; Uygurlar arasındaki nevrüz oyununun sayısı 50'den fazladır. Nevruz namelerinin çeşidi de 10'dan fazladır. Bazılarının hatırladığına göre 1950'lerden önceki nevrüz halk oyunları içinde; cuvaz, sargaydı, yilangüç,³ atlamçuk,⁴ ordikam, börekoy,⁵ hoy bala⁶ allaga zaim,⁷ tepme telpek,⁸ köç köç, oğlak, çapturma, kücün yetse al, oyuncu şir,⁹ heyyar¹⁰ muteyve, bağılışış, od atlas,¹¹ talaşma¹² üsüşme,¹³ çokuşma,¹⁴ çepiş,¹⁵ çök, hencer,¹⁶ mölçeş,¹⁷ salgu taş,¹⁸ gül maşuk,¹⁹ Tepguç,²⁰ kargu çaşkan,²¹ Kız koğlaş,²² mükümüküs,²³ kökleş,²⁴ koş koğlaş,²⁵ köz hağlaş,²⁶ doğram,²⁷ çelişiş,²⁸ tartışmak,²⁹ pelle, dellavinri, darbazlık,³⁰ dost-meddah,³¹ suret,³² yeriling taş;³³ takka tukka, catdurcak-şak şak;³⁴ dümdüm,³⁵ çöçimeki,³⁶ laçın keldi,³⁷ aktaş-torgas, hüüpüp³⁸ gibi oyunlar asıl oyun sayılıyordu.

Nevruz nameleri; nevrüz keldi, köklem, ay keldi, noruz gül, karargas, anam anam cuptorgay, hızır noruz, çağan ve canan'dan ibarettir.

Bu bayramda, nevrüz ayının ilk 7 günü, çeşitli oyunlar oynanır ve eğlenceler düzenlenir.

5. Uygurların nevrüz ananesi içinde çeşitli yerlere gezi düzenlemek önemlidir. Bu günde, bağlara, bahçelere v.b. yerlere çeşitli geziler düzenlenir. Her yıl nevrüzde: at seyli bezme seylişi,³⁹ yurt seylişi,⁴⁰ kök seylişi,⁴¹ kabir seylişi,⁴² çarşı seylişi⁴³ gibi Çeşitli geziler düzenlenir. Böylece halk sosyal ve aynı zamanda

da manevî bir faaliyetin içine girer.

6. Nevruz aynı zamanda bir hikâye ve destan günüdür de. Nevruzda her bir yerleşim biriminde o bölgenin bilim adamları, büyük saray veya geniş meydanlarda toplanan halka çeşitli bilgiler verirler, hikâye ve destanlar anlatırlar.

Nevruzda "Nevruz-name" ve çeşitli nevrüzîyeler okunur. Bunlar okuyan kişi tarafından bu gün için yazılmış olabileceği gibi bir başkası tarafından da yazılmış olabilirler. Bu ortamlarda insanlar eserlerini birbirine karşılıklı olarak aktarırlar. Bu tür faaliyetler Uygurlar arasında gelenekselleşmiştir.

1983 yılı nevrüzünde Yarkent'in Telebağ kasabesindeki gençlerin düzenlediği nevrüz hikâye-destan gününde şiir, koşug okuyan 12 kişi arasında edebiyat meraklısı Abdurrahman Emin'in bu konuda yazılmış eserlerden derleyip okuduğu şu şiirler özellikle dikkat çekicidir.

Yaşlık her kişinin gülistan çağı
(Gençlik her kişinin Gülistan çağı)
Her tанда bülbülün navakeş çağı
(Her sabah bülbülün inlediği zaman)
Bir kaçta süt bolsa bu ömür digen
(Bir tabal süt olsa bu ömür dediğin)
Yaşlıkın şu sütün kaymakı yağı
(Gençlik ,su sütün kaymağı yağı)

Bahit yamgur emes köklen yagarga
(Mutluluk yağmur değil ki gökten yağsın)
Tehi yerdin çıkıp sudek akurga
(Üstelik yerden çıkıp su gibi akmaz)
Behit şunda ne kelse öz kölindin
(Mutluluk her zaman insanın kendi elleri ile yaratılır.

Tiriş Tirmaş yengilme öz yolundın
(Çalış cabala yenilme kendi yolundan cayma)

İster anonim, ister belli bir kişi tarafından yazılmış olsun bu günde okunan şiir ve koşuklar, nevrüz için manevî bir sofraya oluşturur.

7. Nevruz, bir birlik ve beraberlik olarak anne babaya, konuya komşuya, eşe dosta, iyi dileklerde bulunulan, küskünlüklere son verilen kutlu bir bayramdır.

Nevruz ayından sonra yurt, mahalle vs. büyükleri ziyaret edilir. Derdi olanlara derman aranır, küs olan karı-koca, komşu barıştırılır, evlenme yaşına gelenler için bu günde çeşitli teşebbüsler gerçekleştirilir. Yukarıdan da anlaşılacağı üzere, nevrüz sosyal açıdan büyük bir yaptırıma sahiptir.

Nasihatta bulunma, fikir verme, fikir alışverişinde bulunma, toplu olarak dua etme, gibi çeşitli sosyal faaliyetlerin icra edildiği gün olarak nevrüzün, cemiyet ahlakı ve yaşayışının şekillenmesinde de önemli bir rolü vardır.

8. Nevruz aynı zamanda ekonomiyi canlandıran bir faaliyetler bütünüdür. Bir inanışa göre nevrüz iş başlangıcı olarak değerlendirilir.

Tarımla uğraşanlar eskiden beri nevrüzü, iş başı bayramı, her yılın işlerinin plânlandığı ve bir programa bağlandığı gün olarak değerlendirirler. O gün insanlar bir araya gelerek ırmak, göl, köprü, geçit, kaynak v.b. yerleri elbirliği ile onarırlar ve düzenlerler.

Ekimin başladığı, hayvanların ilkbahara erdiği, işlerin çıktığı, ekim için alet ve edevatın hazırlandığı, kısaca o yerleşim birimindeki bütün çalışmalarının elbirliği ile yapıldığı bu günde, işlere dört elle sarılırlar.

9. Uygurlar nevrüzde, paraca fakir, vücutta zayıf insanlara, yaşlılara, bakımsız ve yetimlere, kaza geçirenlere, geçim sıkıntısı çekenlere; yemek, para gibi maddî yardımlar yanında çeşitli manevî yardımlarda da bulunur.

Uygurlar arasında el açıkların cennetinden yer almaya heveslenenler, eğer yardıma muhtaçlar arasında

DİPNOTLAR

- * Xinjiang Ribao (Doğu Türkistan Günlük Gazetesi) muhabiri, araştırmacı, yazar.
** Hacettepe Üniversitesi, Tarih Bölümü, Doktora öğrencisi.
*** Türk Dil Kurumu Uzmanı.
1. Hun İmparatoru Wu'nun Tsi-ma-chiana yazdırdığı kitap.
2. Hun döneminde Çin'de hükümdarlık eden bir Çin sülalesi (Çevirenin notu).
3. Salıncakta sallanma. (Çevirenin notu).
4. İp atlama. (Çevirenin notu).
5. Kurt kuzu oyunu. (Çevirenin notu).
6. Bir çeşit çocuk oyunu. (Çevirenin notu).
7. Oğlak koşturma oyunu. (Çevirenin notu).
8. Top ayunu. (Çevirenin notu).
9. Oyuncu aslan. (Çevirenin notu).
10. Komedyen. (Çevirenin notu).

11. Ateşlen atlama. (Çevirenin notu).
12. Köpek düşüşü. (Çevirenin notu).
13. Koç döğüşürme. (Çevirenin notu).
14. Horoz ve keklik düşüşü. (Çevirenin notu).
15. Koşu. (Çevirenin notu).
16. Hançer oyunu. (Çevirenin notu).
17. Fazla yemek yeme. (Çevirenin notu).
18. Taş atma oyunu. (Çevirenin notu).
19. Gül ile aşık oyunu. (Çevirenin notu).
20. Ayakla sayı saydırmaca. (Çevirenin notu).
21. Kör fare oyunu. (Çevirenin notu).
22. Kız kovalamaca. (Çevirenin notu).
23. Saklambaç oyunu. (Çevirenin notu).
24. Uzak atlama. (Çevirenin notu).
25. Koşup kovalamaca (Çevirenin notu).
26. Taklit oyunu. (Çevirenin notu).
27. Taklit oyunu. (Çevirenin notu).
28. Güreş. (Çevirenin notu).

29. İp veya bir başka nesneyi çekiştirme. (Çevirenin notu).
30. Cambazlık. (Çevirenin notu).
31. Hikâye anlatma. (Çevirenin notu).
32. Taklit. (Çevirenin notu).
33. Açıl dağ, açıl adlı oyun. (Çevirenin notu).
34. Eldeki bir nesneyi birbirine vurmak şak şak sesi çıkartmak. Bir çeşit oyun. (Çevirenin notu).
35. Tekerleme. (Çevirenin notu).
36. Şaşırtmaca. Bir çeşit oyun. (Çevirenin notu).
37. Şahin geldi oyunu. (Çevirenin notu).
38. Bir çeşit kuş oyunu. (Çevirenin notu).
39. Müzikli bir çeşit gezi. (Çevirenin notu).
40. Şehirden şehire yapılan gezi. (Çevirenin notu).
41. Kızlara, tarlara, bahçelere yapılan gezi. (Çevirenin notu).
42. Kabir ziyareti. (Çevirenin notu).
43. Seyl, gezi anlamında bir kelime. (Çevirenin notu).

Yazan: Mehmet Emin BUĞRA
Çeviri: Gökbayrak

Çin Siyaseti

Türkler galip geldikten sonra tüm Çin topraklarını alıp Çin'in sınırsız zenginliğini almasına hiçbir engel kalmadığı durumlarda da Çin'in kendisinin bir sömürgeci haline getirmede Çin İmparatorluğunun askeri gücünü zayıflatmaktan fazla ileri gitmedi, bağımsızlıklarını ellerinden almadı. sömürge haline gelen tüm askerleri dağılıp giden Çin imparatoru anlaşma istediği zaman Türk Hükümdarları hemen anlaşmayı kabul ediyorlardı. Çin'in askeri gücü zayıflayıp askeri yürüyüş yapma imkanı olmadığı zamanlarda Türkler büyük askeri güç ve donanımına sahip olsa bile Çin'in zayıflığından faydalanarak işgal etme niyatinde olmadı. Belkide bunları iki komşu millet arasındaki barışçıl ve güvenli yaşam için nemli bir fırsat diyerek Çin'e dostluk ellerini uzatan ve iç güvenliğini sağlaması açısından önemli katkılarda olmuştur. Bu konudaki örnekleri tarihi kitaplardan çok rastlanır. Çin'de olan birkaç defalı isyan ve kan döküşleri bastırmak için Çin imparatorluğuna Türk Hükümdarları yardım etmiştir onları güvenliği ve disiplini kurulduktan sonra yurtlarını onlara teslim ederek ordan ayrıldılar. Böyle fırsatlardan yararlanarak türklerin Çin'i istila niyeti olmadığı tarihi okuyan herhangi bir kişinin gözünün önüne gelir. Bunların hepsi Çin tarihlerinde veya Çin tarihlerini kaynak olarak yazmış olan tarihi eserlerde rastlanıyor. Çin tarihçilerinin eserlerinde Çinli ve Türkler arasındaki savaşlarında Türkler galip geldikten sonra ele geçen Çin topraklarında Çin Halkını bastırıldığı veya şehirleri yakıp yağmalamaya dair güvenilir bir kaynak yoktur. Türk İmparatorları Çinden mağlup olup zayıf duruma düştüğü zamanlarda da hiçbir zaman Çin2 boyun eğmeyi vergi ödemeyi onların altında kalmayı kabul etmemiştir, kul gibi yaşamaktan ceseret ile savaşmış onurlarıyla ölmüştür. Bir dönem Çinlilere boyun eğip itaat edenler küçük hanlıklar veya Türk İmparatorluğuna ihanet eden kısmen isyancılar ibaret idi. Fakat Türk imparatorluğundan herhangi biri hakkında Çin tarihlerinde bile böyle bir kaynak bulunmamıştır.

Çin Siyaseti: İstila, İnsanlık Dışı ve Hainlik Türklerin müdafaa gücü zayıfladığı zaman Çin İmparatorları hemen tüm barış anlaşmalarını yırtıp iki millet halkını güvenliği ve rahatını düşünmeksizin Türk yurtlarına saldırmaya başlıyorlardı. Çinlilerin saldırdıkları yerlerde katliam, yağma, katliamdan sağ kalan masum insanları yurtlarından kovmak onları çöllerde açlıktan ölüme yüzüze bırakmak Çin'in en uzak

bölgelerine sürgün etmek onları zorlayarak asimile etmeye benzer rezil vahşi faaliyetlerine çok rastlanırdı . Bu çeşit vahşilerce zulüm siyasetlerini Çin'in radikal ve kindar tarihçileri gururlanarak yazıyorlar. Moğolistan'da Çin'in ardışık yürüten birkaç defalı katliamlar sonucunda bu ülkenin harap olduğundan yukarıda bahsettik .Doğu Türkistan'da Kumul, Bargu, Kucu, Roran, vs. vilayetler birkaç defa çin askerleri tarafında harağ edilmiş ve halklarının katliamı maruz kaldığı bilinmektedir. Bu vilayetler içinde yaklaşık 20'ye yakın şehri olan Roran Vilayeti Çin'in katliam ve yağmalamalarına maruz kaldığından dolayı tamamiyle harp olup bir çöle dönüşmüştür. Miladi 1750 (hicri 1172) 2inci yılı Çin askerleri tüm Beşbalık ve İli Vilayetinin halkını kılıçtan geçirdikten sonra sağ kalanları Çin'e sürgüne götürmüştür. Neticede bu vilayetler birkaç yıl insansız bir çöle dönüşmüştür. Dah 6 şehir ve Turfan'dan göç edenler Tarancıların (çifçi) bu vilayetleri yeniden inşa ve geliştirdiğini tümDoğu Türkistan halkı bilir. Çin tarihçileri kendi eserlerinde bu facialı soykırımlardan gururla söz etmiştir. Çin devleti zayıflayan veya Türlerin gücü arttığı dönemlerde Çin İmparatorluğunun yakalılığı ve Türk hükümdarlarına Prenzlere hatta küçük Hanlarına kızlarına verip Çin'in güzel nefis mallarını hediye edip, bu dürüst cesur halkın kendisine dost ederek onların saldırsından korunmak veya onların gücünden faydalanma niyetinde olduğuna dair örnekleri Çin Tarihlerinden örnek vererek yukarıda bahsettik. Fakat Çinlilerin bu hareketlerinden amaçları barış ve güvenlik olmaksızın belkide güçlü ittifak ve güçlü askeri gücü açısından üstün Türklerin arasına husumet ve fitne fesat tohumunu dağıtmayı amaçlamaktan ibaret olup Türklerin Gücüne zayıflayıp Devletini yıkıp yurtlarını sömürge haline getirmeyi amaçlamıştır. Barışçıl ve iyi niyetli Türkler Çinlilerin böyle hain tuzaklarına çok düşmüştür. Bu vakaları Kültigin Mengütaş'ında Biliğ Kağan çok derin ve etkili kelimelerle bunu anlatmaktadır. Çin Devleti güçlü dönemlerde olsun veya zayıfladığı dönemlerde olsun Türk Milletini kendisinin can düşmanı olarak bilmiştir. Barış dönemlerinde veya savaş dönemlerinde olsun herhangi bir şekilde insancıl veya dürüst olmadığı tarih kaynakların da inkar edilemeyen bir hakikattir. Bunlar Çin Tarihinin verdiği özel bilgilerdir. Onun için insafılı vicdanlı davranan her bir kişinin görüşünde ispat edilmiş bir davadan ibarettir.

Katliama Kınama

Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Genel Başkanı Seyit Tümtürk, Barın Olayları'nın 14. Yıldönümü dolayısıyla bir açıklama yaptı. Seyit Tümtürk, 'İşgal altında tuttuğu topraklarda her türlü zulm uygulayan, insan hak hukuku tanımayan Barın katliamının sorumlusu Çin Halk Cumhuriyeti'ni bir kez daha nefretle kınıyoruz" dedi... ● HABERİ 7. SAYFADA

Tümtürk, Doğu Türkistanlı kadınlara soykırım uyguluyor

Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Başkanı Seyit Tümtürk, Dünya Kadınlar Günü dolayısıyla bir açıklama yaparak, Doğu Türkistanlı kadınların yaşadıkları sıkıntıları dile getirdi. Doğu Türkistan'da yıllardır doğum kontrolü uygulaması zulmüne devam edildiğini belirten Tümtürk, uygulamaları yaparak, bebeklerin yaşama hakları ellerinden alınarak, tıbbi olarak keskinlikle öngörülmediği halde 6-7 aylık hamile kadınların bile kurtaja zorlanmaktadır. Bir de buna sağlıksız ortamlarda yapılan müdahaleler eklenince kurtaj edilen annelerin pek çoğu

Kayseri

"Türkistanlı kadınlar zulüm görüyor"

DOĞU Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Başkanı Seyit Tümtürk, Dünya Kadınlar Günü dolayısıyla bir açıklama yaparak, Doğu Türkistanlı kadınların yaşadıkları sıkıntıları dile getirdi. 3'de

Kayseri GÜNLÜK

SAĞI 6 NISAN 2004 250

Yıllardır zulüm ve baskı altında olan Doğu Türkistan halkı

Barın olaylarını unutulmayacak

Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Genel Başkanı Seyit Tümtürk yaptığı yazılı açıklamasında şunları söyledi.

Bu gün 14. Yıldönümünü andığımız Barın Olayları, 1990 yılında ramazan ayının 17'sine denk gelen 5 Nisan günü, Kaşgar vilayetine bağlı Barın Kasabasında Uygur halkının, Çin'in imha politikasından kurtulan bir caniyi kendi imkanları ile tamir etmek istemelerinin Çinli yetkililer tarafından engellenmek istemeleri üzerine başlamıştır. Caminin ibadete açılmasına Çinlilerin karşı çıkması üzerine, Müslüman ahali tepki göstermiş. Yıllardır zulüm ve baskı altında bulunan Doğu Türkistan halkı, bu olay için 23 Mart 2004 Salı

bulunmamasına rağmen donanımlı Çin ordusuna karşı büyük bir mücadele örneği sergilemişlerdir. Kısa bir sürede olsa bölge Çin hakimiyetinden kurtulmuştur. Fakat Çin bu avaklarının

kesik tutulan Doğu Türkistanlı halkının yaşadığı sıkıntılar, insan hakları ihallerinden habersiz olduğu gibi, bağımsızlık için verilen mücadelelerden habersiz kalmaktadır. Doğu Türkistan halkı insanca yaşama koşulları elde etme, bağımsız bir ülke olabilme mücadelesine devam etmekte, insanca yaşam tutmaktadır. Nitekim, 1990'lu yıllardan sonra, 1995 yılı temmuz ayında Hoten'de, 1997 5 şubatta Gulija'da büyük bağımsızlık hareketleri olmuştur.

Vatanı ve halkı için, insanca yaşamak ve insan hakları için mücadele eden, bu uğurda can veren bütün şehitlerimizi rahmetle anıyoruz.

Çin kurallara uymuyor

M. Hüseyin BİLGİN / İSTANBUL

İSTANBUL, Harz giyim ve Konfeksiyon ihracatçıları Birliği (HKİB) Başkanı Süleyman Orakçoğlu, dünyanın hiçbir ülkesinin ulusal parasını bu kadar derinli tutarak ihracat yapma şansına sahip olmadığını söyledi. Orakçoğlu, "2005 öncesinde rekabet gücümüzü artırarak ödemeleri alacağız, kendi kendimize rekabet gücümüzü azaltıyoruz" diyor.

Yılın girişimcisi de seçilen Süleyman Orakçoğlu, hazır giyim sektörünün önemli bir ismi. Damat İwren merkezinin yaratıcısı olan Orakçoğlu'nun yasamı süre almaması gerekse bir birliğe gibi, Elazır'da baskı altında yaşamıya mecbur vatan bir yaşam. Çözümün ağlanmakta değil, te yapmakta olduğunu gösteren bir yaşam tıktı.

Tekstil ve hazır giyim, yapıldığı ihracat ve yarıcığı istihdamla, Türkiye ekonomisinin en önemli sektörü. Toplam ihracatımızın yaklaşık yüzde 23'ünü sağlıyor. Sektördeki palan sayısı ise 2,5 milyon civarında. Bu denli önemli bir sektör olan tekstil ve hazır giyim sektörünün, Süleyman Orakçoğlu'na yönelik baskı, Kardan Çin tehlikesine karşı biz verdik, Orakçoğlu cevapladı.

● Sun zamanlarda çok tartışılan konuların biri olan döviz kurundaki aşırı değerlenmesi, bugüne kadar ihracatçı olumsuz etkilenmedi. İki, 2004'de böyle devam eder mi?

Kur, böyle devam ederse, yakında ihracatçı etkiler. Kurun ihracat üzerindeki olumsuz etkisini sinyalini zaten Şubat ayında aldık. Parite artışları karşısında Şubat ayı ihracatımızda artış oldu. 1,5 milyar dolarlık ihracatımız, Şubat ayında

Tercüman

İHKİB Başkanı Orakçoğlu "İhracat şubat ayında uyardı" diyor ve ekliyor: Bu kurla ihracat yapma ve rekabet etme şansımız yok

devam etsin diye Avrupa Birliği'ne basıncı. Bu, İstanbul'dan dünyaya duyurulan tavırın dalga dalga yayılmasının göstergesi. Bu basıncı, sorunun sadece bir ülkenin ya da bölgenin değil, tüm dünyanın sorun olduğunu göstermesi bakımından da çok anlamlı.

● Tekstil ve hazır giyim, Türkiye'nin toplam ihracatındaki yerini önümüzdeki yıllarda korur mu?

Son 20 yıllık ihracatçı sektörlerin payına bakıldığında, tekstil ve hazır giyim yüzde 31-38 arasında payı olduğunu görüyoruz. Bu oran, önümüzdeki 10 yılda değişeceğine inanmıyorum. Bu nedenle de, tekstil ve hazır giyim sektörünün, ülkenin genel ekonomi politikasında ön derece önemli bir yerli.

● Türkiye bir rekabet gücü için ne yapmalı?

Rekabet için gereken: belli standartlarda kaliteli ve trend ürünü, en uygun fiyatta satılabilir. Tekstil ve hazır giyim için çok adet demek, çok kar demek değil. Dünya artık sokak geliyor. Satan ürünün çok hızlı şekilde tekrar tüketiciye ulaşması gerekiyor. Bu nedenle, ihracatçıların

ZAMAN HABERLERİ

SAĞI 9 MART 2004

Çin'e Barın KINAMASI

Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Başkanı Seyit Tümtürk, Barın Katliamı'nın 14.yıldönümü nedeniyle bir açıklama yaparak Çin'i kınadı.

Kaşgar Vilayeti'nin Barın Kasabasında Doğu Türkistanlıların canı acı istemesiyle başlayan olayların daha sonra Çin hükümeti tarafından katliama dönüştüğünü söyleyen Seyit Tümtürk, "Çin tarafından dış dünya ile ilişkileri tamamen kesik tutulan Doğu Türkistan'da, Barın olayı gibi halkın baskı ve zulme baskı altında sürekli devam etmektedir. Fakat uygulanan politikamızın etkisi ile, dünya kamuoyu Doğu Türkistan halkının yaşadığı sıkıntılar, insan hakları ihallerinden habersiz olduğu gibi, bağımsızlık için verilen mücadelelerden habersiz kalmaktadır.

Doğu Türkistan halkı insanca yaşama koşulları elde etme, bağımsız bir ülke olabilme için mücadelesine devam etmekte, insanca yaşam tutmaktadır. Vatanı ve halkı için, insanca yaşamak ve insan hakları için mücadele eden, bu

Doğu Türkistanlı kadınlara uygulanan baskı kınandı

8 Mart Dünya Kadınlar Günü münasebeti ile yazılı bir açıklama yapan Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Genel Başkanı Seyit Tümtürk, Doğu Türkistan'da doğum kontrolü uy-

gulamaları ile kadınların en temel hakları olan annelik hakkının ellerinden alındığını belirtti. Zorunlu kurtajlarla bebeklerin de yaşama haklarının engellendiğini kaydeden Tümtürk, "Bununla birlikte

tıbbi olarak kesinlikle öngörülmediği halde 6-7 aylık çocuk taşıyan kadınlar bile kurtaja zorlanmaktadır. Bir de buna sağlıksız ortamlarda yapılan müdahaleler eklenince kurtaj edilen annelerin bir

çoğu hayatlarını kaybetmektedir." dedi. Çin Hükümeti'nin uyguladığı bu zorunlu kurtajın etnik soykırımın parçası olduğunu dile getiren Tümtürk, "Çin Hükümeti sistenli bir şekilde Doğu Türkistanlı

kadın ve erkekleri kasıtlı olarak öldürmektedir. Doğu Türkistan genelinde kasıtlı öldürmeye tabii tutulan kadınların sayısı 2 milyon. Bu bir soykırım ve insanlık suçudur." şeklinde konuştu. Yavuz Sahin, Kayseri

Kayseri MEYDAN KA.

Çin'e Barın Kınaması

Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Başkanı Seyit Tümtürk, Barın Katliamı'nın 14. Yıldönümü nedeniyle bir açıklama yaparak, Doğu Türkistanlı kadınların yaşadıkları sıkıntıları dile getirdi. 3'de

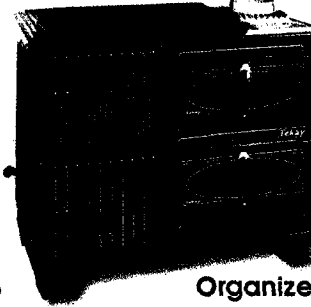
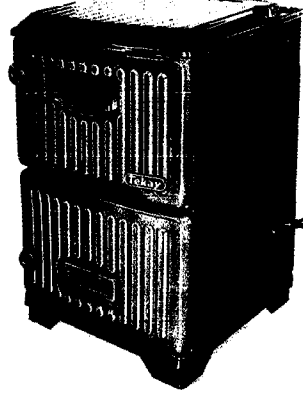
"Barın Olayları 1990 yılında ramazan ayının 17'sine denk gelen 5 Nisan günü, Kaşgar vilayetine bağlı Barın Kasabasında Uygur halkının, Çin'in imha politikasından kurtulan bir caniyi kendi imkanları ile tamir etmek istemelerinin Çinli yetkililer tarafından engellenmek istemeleri üzerine başlamıştır. Caminin ibadete açılmasına Çinlilerin karşı çıkması üzerine, Müslüman ahali tepki göstermiş. Yıllardır zulüm ve baskı altında bulunan Doğu Türkistan halkı, bu olay için 23 Mart 2004 Salı

Seyit Tümtürk, "Barın Katliamı unutulmaz"

Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Başkanı Seyit Tümtürk, Barın Katliamı'nın 14.yıldönümü nedeniyle bir açıklama yaparak, Doğu Türkistanlı kadınların yaşadıkları sıkıntıları dile getirdi. 3'de

ANA HAB

ERTEK
soğuktan
korkmuyoruz

Tekay®

TEKAY ISI SANAYİ TİC. LTD. ŞTİ.
Organize Sanayi Bölgesi 7. Cad. No: 48 KAYSERİ
Tel: +90.352 321 10 71 - 321 11 22
Fax: +90.352 321 11 23

BOĞAZIÇI
MARKETLERİ

Sınırsız Kazançlı,
Neşeli Alışveriş

NEŞELİ CARD
3805 0000 0077 7777
BOĞAZIÇI

MERKEZ & ANA DEPO
Organize San. Böl. 1. Cad. NO:13
Tel / Fax : 0352 3212424 (Pbx) Kayseri

AYDINLIKEVLER ŞUBESİ
Aydınlıkevler Mah. Cengiztoprak Cad. No:12
Tel : 0352 3201246 - Fax : 0352 3202010

ESENTEPE ŞUBESİ
Osmankavınculu Cad. No:199
Tel : 0352 3319444 - Fax : 0352 3319540

YENİMAMALLE ŞUBESİ
Yeni Mahalle Meydanı
Tel : 0352 3369797 - Fax : 0352 3388800

ZİYAĞÖKALP ŞUBESİ
Ziyağökalp Mah. Müllegemenlik Cd. No:26/A
Tel : 0352 3310383 - Fax : 0352 3319204

ERCIYESEVLER ŞUBESİ
Erciyesevler Mh. 30 Ağustos Bulvarı No:10
Tel : 0352 240 45 55 - Fax : 240 07 06

MÜŞTERİ DANIŞMA HATTI : 352 - 321 24 24 (PBX)

ALPASLAN ŞUBESİ
Alpaslan Mh. Mustafa Şimşek Bulvarı
No : 48 Tel : 0352 233 30 47

GRAND ERAS

H O T E L

"Kabra

Donuklaru

Adi"

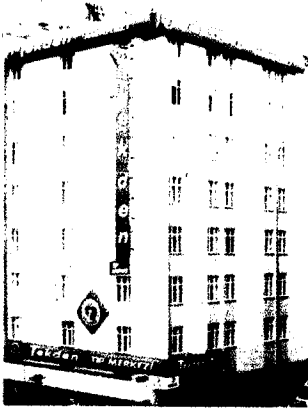
Şehit Miralay
Nazım Bey
Cad. No: 6
Melikgazi/KAYSERİ
Phone: (0.352)
330 51 11 (Pbx)
Fax: (0.352) 330 49 49
330 51 29
E-mail:
granderas@usa.net

RayNet
INTERNET
SERVİS SAĞLAYICI

ten 1001 hediye

İnternet Servisi
Kart Yedekleme
E-Posta Servisi
E-İmza Servisi
E-Devlet Servisi
E-Şirket Servisi
E-Okul Servisi
E-Sağlık Servisi
E-Spor Servisi
E-Sinema Servisi
E-Müzik Servisi
E-Kitap Servisi
E-Resim Servisi
E-Video Servisi
E-Audio Servisi
E-Animasyon Servisi
E-3D Servisi
E-4D Servisi
E-5D Servisi
E-6D Servisi
E-7D Servisi
E-8D Servisi
E-9D Servisi
E-10D Servisi
E-11D Servisi
E-12D Servisi
E-13D Servisi
E-14D Servisi
E-15D Servisi
E-16D Servisi
E-17D Servisi
E-18D Servisi
E-19D Servisi
E-20D Servisi
E-21D Servisi
E-22D Servisi
E-23D Servisi
E-24D Servisi
E-25D Servisi
E-26D Servisi
E-27D Servisi
E-28D Servisi
E-29D Servisi
E-30D Servisi
E-31D Servisi
E-32D Servisi
E-33D Servisi
E-34D Servisi
E-35D Servisi
E-36D Servisi
E-37D Servisi
E-38D Servisi
E-39D Servisi
E-40D Servisi
E-41D Servisi
E-42D Servisi
E-43D Servisi
E-44D Servisi
E-45D Servisi
E-46D Servisi
E-47D Servisi
E-48D Servisi
E-49D Servisi
E-50D Servisi
E-51D Servisi
E-52D Servisi
E-53D Servisi
E-54D Servisi
E-55D Servisi
E-56D Servisi
E-57D Servisi
E-58D Servisi
E-59D Servisi
E-60D Servisi
E-61D Servisi
E-62D Servisi
E-63D Servisi
E-64D Servisi
E-65D Servisi
E-66D Servisi
E-67D Servisi
E-68D Servisi
E-69D Servisi
E-70D Servisi
E-71D Servisi
E-72D Servisi
E-73D Servisi
E-74D Servisi
E-75D Servisi
E-76D Servisi
E-77D Servisi
E-78D Servisi
E-79D Servisi
E-80D Servisi
E-81D Servisi
E-82D Servisi
E-83D Servisi
E-84D Servisi
E-85D Servisi
E-86D Servisi
E-87D Servisi
E-88D Servisi
E-89D Servisi
E-90D Servisi
E-91D Servisi
E-92D Servisi
E-93D Servisi
E-94D Servisi
E-95D Servisi
E-96D Servisi
E-97D Servisi
E-98D Servisi
E-99D Servisi
E-100D Servisi

"Kalbinizin Dostu" Kalp Hastanesi

Düvenönü Meydanı KAYSERİ Tel : (0.352) 320 42 22 (Pbx)
Fax : (0.352) 330 58 85

MEMUR ve EMEKLİ SANDIĞI
ANLAŞMASI MEVCUTTUR.

**ARTIK SİZİN DE ÖZEL BİR
TIP MERKEZİNİZ VAR !**

Siz Hâlâ **ÇAĞIR-UP**

İşte FIRSAT...

Kampanyamız Devam Ediyor.
Check-Up için Hastalanmayı Beklemeyin.

Modern Cihaz Donanımı.

Dürüst ve Temiz Hizmet.

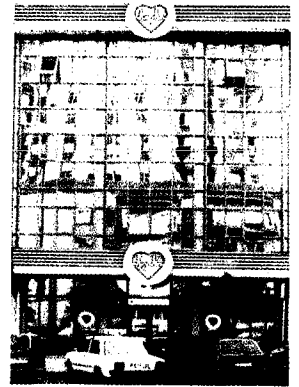
Kaliteli Hizmet, Uygun Fiyat.

Tecrübe, Şefkat ve Güler yüz...

Özel
**KAYSERİ "Kalbinizin Dostu"
KALP HASTANESİ**

**KALP HASTANEMİZDE SSK, BAĞKUR, EMEKLİ SANDIĞI,
DEVLET MEMURLARI ve BANKALAR
ile ANLAŞMAMIZ MEVCUTTUR**

**SİZ HÂLÂ KALP
KONTROLÜ YAPTIRMADINIZ MI ?**

**ANLAŞMALI KURUM MENSUPLARINA
ANJİO, BALON, STENT, AÇIK ve KAPALI
KALP AMELİYATLARI
ÜCRETSİZ OLARAK YAPILMAKTADIR.**

SİZ DAİMA EN GÜZEL HİZMETE LAYIKSINIZ !

PANSU

DOĞAL KAYNAK SUYU

TS-EN-ISO 9001 - 2000

bir
yıldızınla
gelen
ferahlık
duygusu

PANSU

Kayseri Şeker Fabrikası A.Ş.
Kuruluşudur.

Osman Kavuncu Cad. 7. Km. KAYSERİ - Tel: 0352 331 24 00 Fax: 0352 331 48 34
E-mail: pansu@kayseriseker.com - Web: www.kayseriseker.com

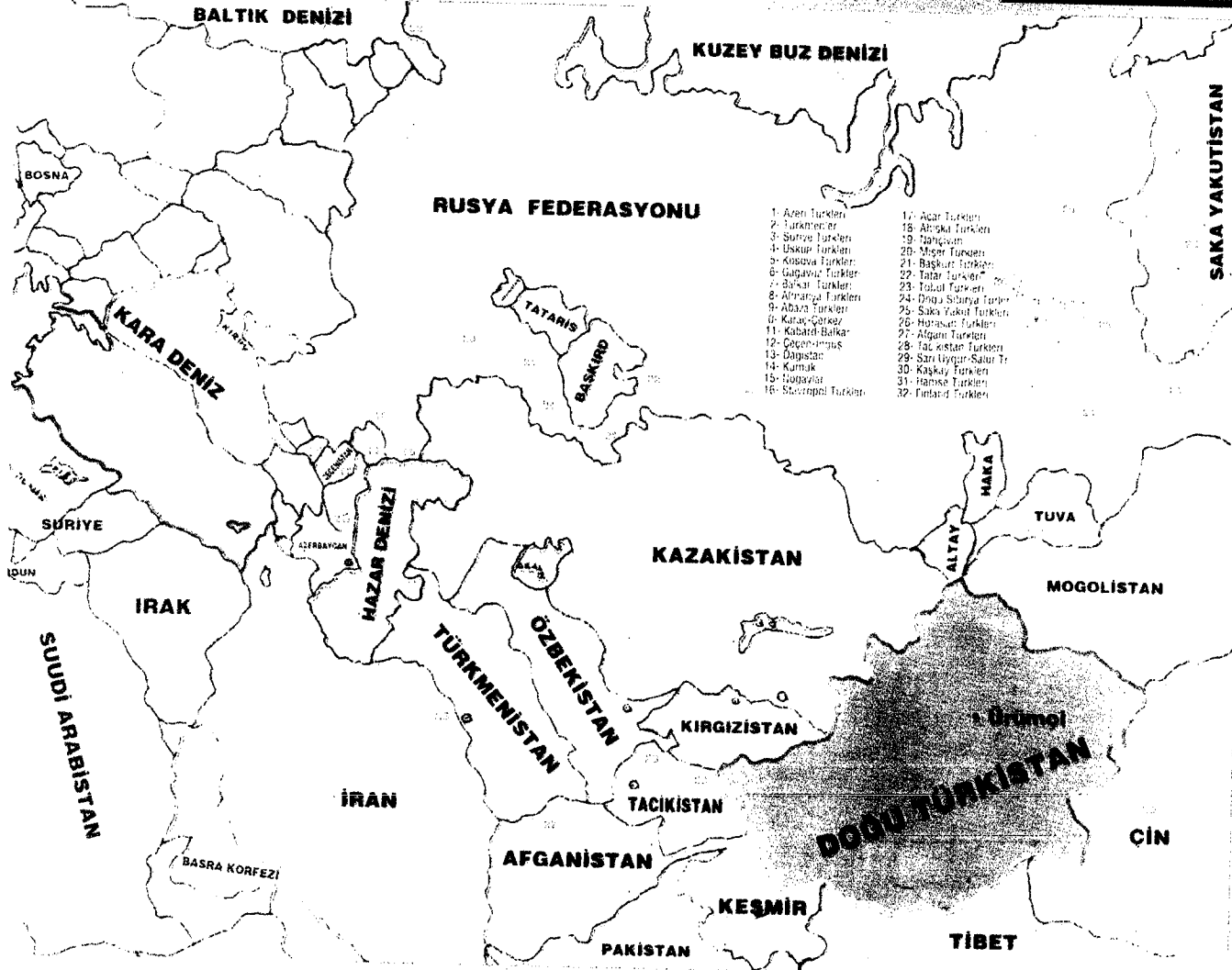
Seviye Dersanesi

"Eğitimde Kalite"

Doğu Türkistan ÇİN İSCALİNDE

DETAY

Doğu TÜRKİSTAN

3.418 Km² yüzölçümü ile
yon müslümanın yaşadığı
bir Türk yurdudur

ERAS
DERSANELERİ

GENEL MERKEZ:
Hoca Ahmet Yesevi Mah. Türkistan Evleri 44. Sok. No: 28
Tel: 352.339 39 65 Fax: 337 35 04, 38090 Kocasinan/KAYSERİ
ŞUBE:
Sakarya Mah. Talat Paşa Bulvarı Kılıç Apt. No: 141/3
Dört Yol / Cebeci / ANKARA
Tel: 312.319 54 72 Fax: 312.319 54 74
Web: www.uighur.com - www.gokbayrak.com
e-mail: gokbayrak@kaynet.net

BİRİKİM

2000